

ترجمهٔ يس شريف

ستر موقع حيات ايده جك قدر بر بلغه ناچيز ايله كافي خوشنود اوله

البلغة بالضم ما يكفي في المعاش نكله

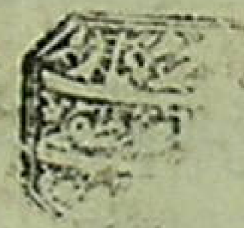
تملكه العبد السيد اسمعيل البايع عفى عنه

قيل ادخل الجنة قال يا ليت قومي يعلمون بما غفر لي ربي وجعلني من المكرمين الآية

تملكه الفقير مصطفى الكبروسي ابن محمد بن عبد الرحمن العريف بمنوراج زاده زاد الله ذا ٢

قال صلى الله عليه وسلم
أحبّ العربَ لثلاثٍ لأني
عربي والقرآن عربي وكلام
اهل الجنة في الجنة عربي

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحیم

استنسخه الفقیر السید حسن ادیب الحصاری
القاضی بقصبه ارائیل الموقت ۱۱۴۲

الحمد لله الذی انزل علی عبده یس والقرآن الحکیم • والصلوة علی محمد المؤید برسالته
بتأییده انک لمن المرسلین علی صراط مستقیم • وعلی آله واصحابه المهتدین باتباع
تنزیل العزیز الرحیم اما بعد التوفیر فی التوقیر • بو فقیر حقیر • ارتق باد قضا سنده
بر روز محکمهٔ ملالت دثارده • گوشه سبی دهٔ افکارده • ایدم صفحهٔ خاطره خطور
ایتدیکم اول بلبل نغمه پرداز باغ رسالت • وطوطی خوش گفتار روضهٔ بلاغت
نظم کریم • وقرآن عظیم • ده سورهٔ یس شریف حقنده بیوردقلری سورهٔ یس
تدعی المعمة تعم صاحبها خیر الدارین والدافعة والقاضیة تدفع عنه کل سوء وتقضی له
کل حاجة • و بر حدیث آخرده بیوردقلر یا علی اکثر من قراءة یس فان فیها خصالا
و بر حدیث آخرده بیوردقلر ان اهل الجنة لا یقرؤن القرآن الا طه ویس
بو احادیث شریفه نک مرآت جهان نمای مضموننده جلوه گر اولان فضائل
کثیره • وفوائد موفوره • فی الجمله نقش صفحهٔ ضمیر اولدقده همت بلند اندیشم
میانه جانه بو گونه شد نطاق عزیمت ایلدکه یس شریفه لسان ترکی اوزره

بر

بر تفسیر مصنوع دلپذیر • وبر فرید مطبوع بی نظیر • جمع وتحریر • ایدم
تا که باعث کثرت تلاوت • وسبب مداومت قراءة • اوله لکن ارباب
کرم یاننده معین • واصحاب شیم قتنده مبرهن • دررکه امور قضائیه
رشته کش حسن نظام اولمق مشاغلی اولمغله اوله که عبارات فصیحه
ایجادینه قدرت • وتراکیب صنیعه ایرادینه مکنت • اوله مکر حضرت رب
العالمینک جهره سای محراب نیازکه بو مشکبوی عنبرین • مسند قبولده
جانشین • اوله الاستعانة من الله العزیز العلیم • بسم الله الرحمن الرحیم •
یس مکهٔ مکرمه ده نازل اولان سوره لردندر که سکسن اوچ آیت ییدی یوز
طقسان یدی کلمه اوچ بیک یوز اوتوز حروف در بو نحوه غرای بلاغتک
طرهٔ مطرای مطلعنده انار طلوع صبح صفا اولان شاهد رخسارهٔ
بیان • وجواهر زواهر اعراب ومعانی • حضرت قاضی بیضاوینک
سورهٔ بقره ده الم نظم کریمنک تفسیرنده جلوه داده بیتکلی تفصیلاتلری
پرتو انداز ساحهٔ شعور اولدیغی رشته پر فیض قلم • لجهٔ گهرزای جمهوری
گوهر طراز درج ناطقه در تفسیر شیخ علی سمرقندیده عنبر آگین عبارات
ایله توشیح • وتعبیر مشک آلود بلاغت • ایله تصریح • بیورلدیغی اوزره

يس يعني طي لغتنده يا انسان معناسنه در و حضرت رسالت پناه صلى الله عليه وسلم در
يا خود يا سيد المرسلين معناسنه يا خود اسم قرآندر حضرت حبيب اكرم رسالتنه
قرآن ايله قسم در يا خود اسماء اللهدن بر اسم در يا خود اسماء نبيدن بر اسمدر
نته كم حديقه رسالتك كلدستهء احاديث شريفه لرنده بويورمشلر ان
الله تعالى سماني في القرآن سبعة اسماء محمد واحمد وطه ويس والمزمل
والمدثر وعبد الله وحى لسان قرآن كريم ناطق اولديغى فرائد اسماء در
رسول نبي شاهد بشير مبشر نذير منذر داعي الى الله سراج منير
رؤف رحيم مصدق مذكر كريم حق • والقرآن الحكيم • واو قسم
يا عطفدر يس مقسم به قلنورسه حق تعالى قرآنى حكيم ايله وصف ايلدى زيرا
قرآن معجز بيان كلام حكيم در يا خود آياتى محكم در جهة اللفظ والمعنى خلل
بولمز اولمازلر يا حكمتى ناطق دليل در • انك لمن المرسلين • جواب قسمدر
تفسير شيخده مسطور اولندى بو ايكى آيت بلاغت انجامك بياننده بو وجهله
لطيف نكته تدقيق اولنوركه مرسل به ايله مرسل اليه بيننده تناسب الحكون
ايمان حسنه بو [illegible] ابجلين مرسل به ومرسل اليه كه احدهما قسم منزل
ذاتو مقسم عليه دركه منزل اليه در بو آيت كريمه نك مضمون سعادت مقرونى

حبيبم

جملهء عالم خلقى رسالتكه منكر اولورلرسه بن شهادت ايدرم كه قطعا سن
مرسلين دنسن زهى ذات شريف كه رسالتنه شاهد خبير ولطيف
در • على صراط مستقيم • ان الجوبت خبر بعد خبر در يا خود مرسلين ايكون
صله در بو درج عنبر آكين عبارتده مندرج اولان گوهر ثمين معنى
حبيبم سن مرسلين دنسن انلر شول مرسلردركه حق تعالى انلرى طريق
مستقيم اوزرينه ارسال ايلدى يعنى بر طريق اوزرينه سن كه آنده
اعوجاج و صدقدن عدول يوقدر • تنزيل العزيز الرحيم • ابن عامر
وحمزه وكسائي وحفص اعني اضمار ايله نصب ايله قراءة ايتديلر تقدير
كلام نزل تنزيلا آندن صكره مضاف قلندى ابن كثير ونافع وعاصم رفع ايله
قراءة ايتديلر مبتدأ محذوفك خبرى اولمق اوزره تقدير كلام هذا تنزيل
بعضيلر جر ايله قراءة ايتديلر قرآن ايچون صفت يا قرآندن بدل اولمق
اوزره بو مشكبوى عنبر بلاغتده جانشين اولان معنى
قرآن منزلدر اول اللهدن كه عزيز رحيم در يا خود حبيبم اول عزيز
رحيمدن نازل اولدى تا [illegible] منكرلر ايشتسونلر اولا كه قلبلرى خوف ايده
انصاف كله لر • لتنذر قوما ما انذر آباؤهم فهم غافلون • تنزيل نه

3

قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم ان لكل شيء قلبا وقلب القرآن يس ومن قرأها كتب الله له بقراءتها قراءة القرآن عشر مرات وكما قال عليه الصلوة والسلام ان الله تعالى قرأ سورة يس وطه قبل ان يخلق السموات والارض بالف عام فلما سمعت الملائكة قالوا طوبى لامة محمد ينزل عليهم هذا وطوبى لاجواف تحمل هذا وطوبى لالسنة تتكلم بهذا وكما قال عليه الصلوة والسلام ان اهل الجنة لا يقرؤن من القرآن الا طه ويس

وكما قال عليه الصلوة والسلام ما من مسلم يقرأ عنده سورة يس وهما [illegible] الا نزل عليهما بعدد كل حرف عشرة املاك يقومون بين يديهما صفوفا ويصلون عليهما ويستغفرون لهما ويشهدون غسلهما ويتبعون جنازتهما وكما قال عليه الصلوة والسلام اكثروا قراءة هذه السورة فان فيها خصائصا كثيرة

[illegible]

یا معنا رسلینه متعلق در معنای لطافت • بو کونه کوی ربای میدان
بلاغت • اولکم قرآن منزل درسن قومی تخویف ایچون انجلیون قومکه
انلرک بابالری تخویف اولنمادی مدت فترتده نظر ولنه بنا انلر غافللردر
نه دین مستقیم • و نه شرع قویم فهم ایدرلر • لقد حق القول علی اکثرهم
فهم لا یؤمنون • تحقیق قول حق اولدی انلرک اکثرینه یعنی انلره تعلیق
ایلدی و اوزرلرینه ثابت و واجب اولدی اول قول که حق تعالی بیورمشدر
لاملأن جهنم من الجنة والناس اجمعین پس انلر ایمانه کلمزلر اهل وعید
اولدیلر مثلا ابو جهل و عتبه و شیبه و غیرهم انلر تقدیر ازلیده شقی
خلق اولمشلردر • انا جعلنا فی اعناقهم اغلالا فهی الی الاذقان
فهم مقمحون • تحقیق قلدق اول کافرلر بوینلرنه اغلال ذقنلرینه واصلدر
پس اول کافرلر باشلرین قالدروب کوزلرین یومشلردر حقه التفات
ایتمزلر و حق جانبنه بوین اکمزلر مطموره جهلده محبوسلر و آیات دلائله
نظردن ممنوعلردر بو جواهر اسرار حکمتده مضمون رفعت نمونی انلرک
کفر اوزرینه تصمیملری و آیات و انذار انلری اغنا ایتمدکی حیثیتی ایله
قبولی اوزرینه طبیع ایچون تقرر در اعناقی اغلال اولمش کمسنه لره

تمثیل

4

تمثیل ایله یاخود معنی قیامتده بو انلرک بوینلرینه اغلال قلنور بو آیت کریمه ده
حق تعالی یه مطیع و منقاد اولمیوب نشوه تکبر ایله همکاسه اولنلره
اشعار باینه ذلت واردر • وجعلنا من بین ایدیهم سدا و من خلفهم
سدا • و دخی قلدق اوکلرنده حائل و خلفلرنده حائل و حمزه و کسائی
و حفص سینک فتحی ایله قراءت ایتدیلر عند البعض عمل یاسینه اولان
فتح ایله و ضلق الله دن اوکا ضم ایلدیلر • فاغشیناهم فهم لا یبصرون •
فغطیناهم یعنی انلری تغطیه ایلدک یاخود معنی کوزلرینه غشاوه ایلدک
ایلدک انلر کوزلریله کورمزلر عند البعض بو آیت کریمه بنی مخزوم حقنده
نازل اولدی تفسیر شیخ علی سمرقندیده رقم زده کلک کهر ریز بو کونه
تحشیه سلک روایه اولنور که ابو جهل علیه اللعنه یمین ایتدیکه پیغمبر علیه السلام
نماز قلارکن کورورسه مبارک باشنه القاء حجر ایده بر کون ابو جهل کوردیکه
پیغمبر علیه السلام نماز قلار بر حجر کوتروب کلدیکه پیغمبر علیه السلامک مبارک باشنه
القا ایده حجر ابو جهلک الینه یاپشوب الی عنقنده قالدی حجر ابو جهلک
الندن جهد ایله فک ایتدیلر اهلنه رجوع ایدوب بو حالی خبر ویردی بر آخری دخی بن
بو حجر ایله محمدی قتل ایدرم دیو کتدی حق تعالی اعمی ایلدی و عند البعض

روایت

القاء حجر

قتل ایرمق

حجر چیندیر

قریش دن عتبه وشیبه وابوجهل وامیه بن خلف پیغمبر علیه السلامه توقف
ایدرلردیکه ایراث الم تیغ سر تیز لسان • وطعن خار نیکاف سنان
ایدرلر پیغمبر علیه السلام یس شریف تلاوت ایدرک یدنده تراب وار ایدی
اونلرک یوزلرینه صاچدی وجعلنا من بین ایدیهم سدا ومن خلفهم سدا آیتنه
کلدیکده سن وآه ایدوب دور ایدرک پیغمبر علیه السلامی کوره مدیلر • وسواء
علیهم ءانذرتهم ام لم تنذرهم لا یؤمنون • بنی مخزوم ابوجهل وامثالی
اونلرینه برابر در انذارک وعدم انذارک انلر ایمانه کلمزلر انلره
~~انذارک انلر ایمانه کلمزلر انلره~~ انذارک فایده ایتمز بو معنای لطیف عبارتدن
نمایان اولان رحیق مفهوم شوره بوم ذات بی استعداده تمنای میوه
انتفاع ایله غرس نهال اصطناع ایلمک یعنی امید انبات نبات فواید ایله
افاضهٔ زلال انذار قلمق فایده ایتمز زیرا انلرک خوان نعم ایماندن
صلی الله علیه وسلم
بهره ور • وشرف اطاعت رسول الله ایله مشرف اولمیجقلری علم اللهده
ثابت ومقرر در حتی بدر غزاسنده قتل اولنوب ایمانه کلمدیلر • انما تنذر
من اتبع الذکر وخشی الرحمن بالغیب • حبیبم سن شول کمسنه یی انذار
ایدرسنکه ذکره اتباع ایده ورحماندن خوف ایده یعنی سنک انذارک

اول

[illegible]

اولکیه فایده ایدرکه قرآنه تابع اوله ونصیحت قبول ایده دخی رحماندن
خوف ایده بالغیب اوفی حالة الغیبة عن الخلق او بالعذاب الغیب الذی
اخبرنا یعنی رحماندن خوف ایده قلب ایله یاخود خلقدن غایب اولدیغی
حالده یاخود الله تعالینک عذاب غیبندن که بو آیینهٔ عبارتده جلوه کر
اولان صورت شاهد مفهوم اولکمسنه که حصه‌مند اتباع ذکر ونصیحت
وخشیت رحماندن میوه چین منفعت اوله فایدهٔ انذارده نصیب تام
تمتع بولور وسنک پندیکی قبول ایدن اولدر • فبشره بمغفرة
واجر کریم • حبیبم پس سن اولکمسنه یی تبشیر ایله مغفرت ایله دخی ثواب
عظیم ایله دخی اجر کریم ایله یعنی ثواب حسن مرضی ایله که منقطع ومتناهی
اولمیاز اولکه جنت وجنتده در ولکن نعم درکه ذکره اتباع ایله خشیة الهی
جمع ایدنلره موعود در • انا نحن نحیی الموتی • تفسیر شیخ علی سمرقندی
بو نیام کوهر عبارتده زیب کنار بلاغت اولدیغی اوزره موتی جمع میتدر
مجازا جاهله دخی اطلاق اولنور بو محلده ایکیسنه دخی محتمل در
احیا لغة شیئی حس وحرکت صاحبی قلمق در ومجاز وجهی اوزره
مطلوبه ایصال ایدر طریق اوزره هدایتدن استعاره اولنور وحس

روایتی اوزره اثری احیا ثمر کردن ایمانه افواج دریای خود معنی بر اثری

عمالرن صکره بعث ایدرز • ونکتب ما قدموا واثارهم • دخی یازرز خیرو

وشردن تقدیم ایتدکلری عمللرین واثارهم وحسنه لرینی تعلیم ایتدکلری

علم وتصنیف ایتدکلری مساجد ورباط ودخی بونلره مشابه اولان

حسنه لرینی نته کم حق تعالی بیوررینبأ الانسان یومئذ بما قدّم واخّر

وعند البعض نکتب اثارهم ای خطاهم الی المسجد ابو سعید خدریدن

روایت اولندی بنو سلمه منازلنک مسجده بعدندن شکایت ایتدیلر

بو ایت کریمه نازل اولدی وانسدن روایت اولندی بنو سلمه قرب

مسجده تحول مراد ایتدیلر پیغمبر علیه السلام بیوردیکه یا بنو سلمه الا تحتسبون

اثارکم فاقاموا • وکل شئ احصیناه فی امام مبین • تفسیر شیخ علی

سمرقندی رحمة الله بو کنجینه اکین حکمتی سلک کریمه نظم بیوردقلری اوزره

کل منصوبدر فعل مضمر ایله ضبطنا کل شئ وبیناه تقدیرینه درکرالت

قدر معنی ودخی بر لوح محفوظده بیان واظهار ایتدک هر شئیکه اولمشدر

واولاجقدر • واضرب لهم مثلا اصحاب القریة اذ جاءها المرسلون

تفسیر شیخ علی سمرقندی رحمه الله کریر بیوردقلری اوزره بو مائده بلاغتدن

بر

واضرب لهم مثلا اصحاب القریة ای اذکر لهم یا محمد مثلا حال اهل مکه

اصحاب القریة وهی الانطاکیة

اذ جاءها المرسلون اذ ارسلنا الیهم اثنین

6

بر داشته اولان نعمت نقیبه معنی حبیبم انراکون بر قصه عجیبه

ذکر ایله که قصه اصحاب قریه در او لوقتکم رسالت ایچون انلره ایکی

رسول کوندرمشیدک اول قوم تکذیب ایتدیلر صحیفه مضمون عبارت

بورسمه نکاشته کلک کهر ریز روایت • اولورکه چون عیسی علیه السلام

رساننده یرلیغ واجب التبلیغ حکم ربانی اولدقده اصحابی اطرافه

پارکنده قلدی حواریوندن ایکی کمسنه دخی انطاکیه یه کوندردی

عند الوهب بریسی یحیی وبری یونس • وعند البعض بری بولس وبری

یحیی • وعند البعض بری بولس وبری بوالس • وعند البعض بری

شمعون وبری یحیی • وعند الکعب بری صادق وبری صدوق • چون

بو ایکی رسول شهره یقین کلدیلر کوردیلر که بر پیر کشی غنم رعی ایدر

سلام ویردیلر اول پیر رد سلام ایدوب نه کشیلرسز ونه مصلحته

کلدیکز بونلر عیسی اصحابندنوز کلدک کم شهر خلقنی دینه دعوت ایدوب

تکری نک وحدانیتنی وعیسانک نبوتنی بلدروز دیدیلر پیر بو سوزه هیچ

علامت وارمیدر دیدی دیدیلر خسته لره دعا ایدرز شفا بولور واعمی

دعا ایدرز کوزلری آچیلور وابرصلری تندرست قلارز اول پیر بنم بر اوغلم

وار خيلى زماندر خسته درلكدن دعا ايدك افاقت بولسون ديدى رسوللر
واروب ارقاسين صغا ديلر دعا ايديلر شفا بولدى بر روايتده اول
بير اعمى ايدى دعا ايديلر كوزلرى آچلدى اسمى حبيب النجار ايدى اندن
بونلرك خبرى شهره منتشر اولدى اصحاب حاجات كلوب حاجتلرى روا
اولوردى بونلرك خبرى انطاكيه ملكنه بالغ اولدى ملك بونلرى دعوت
ايدوب نه كشيلرسز و نه مصلحته كلدكز ديدى بونلر عيسى اصحابندنوز
كلدككم سزى دينه دعوت ايدوب بتلره عبادت ايتمكدن منع ايدوز
ملك بزم بتلرمزدن الهمز واردر بزم الهه قدرنه غيرى ديدى ديديلر نعم ملك
بو سوزى ايشتدى سز جادولرسز كلدكز كم ولايتمزده فتنه القا ايده سز
ديو بونلره جزا ترتيب ايتديلر و عند البعض ملك غضب ايدوب هر برينه
يوز جلد اوروب حبس ايتديلر بعده عيسى عليه السلام بر كمسنه دخى كوندردى
رأس حوارييوندن اسمى شمعون ايدى اقوال ثلثه ده و يولس يا حبيب النجار
ايدى قول رابعده و شلوم ايدى قول خامسده كه كعب قولى در نته كيم بو آيت
كريمه نك مضمون حقيقت مقرونى ناطق در اذ ارسلنا اليهم اثنين
فكذبوهما فعززنا بثالث اى فقوينا يعنى قوتلندردك اول رسوللرى

جادو ساحر

فكذبوهما فعززنا بثالث اى قويناهما بثالث

اوچنجى برله حق تعالى ارسال كندويه مضاف قلدى زيرا عيسى عليه السلام
انلرى حق تعالينك امريله ارسال ايلدى تفصيل مجمل طراز عبارت
بو رسمه نمودار آيينهٔ روايت اولوركه چون شمعون دخى شهره كلدى
اول زندان قپوسنه واردى دستور الوب ايچرو كردى اول يارنلرينه
قاتنه واروب حاللرينى سؤال ايلدى تهور و تعجيل ايتمشسز مدارا ايتمك
ايدى بر قاج كون دخى صبر ايدك بن ملك قاتنه واروب سزه خلاص ايدرم
ديدى اندنصكره شمعون بتخانه يه واردى كوردى كه خلق بتخانه ده كندى
دخى خلق اراسنده اولتوروب الله تعالى يه تضرع و نياز ايلدى خلق ايله
خلط ايتديكم كنديلردندر چونكه بتخانه دن شهره متوجه اولدى درلو
معجزه لر كوستردى خسته لره علاج قيلوردى اما دعواى رسالت ايتمزدى
مرادى خلق ايله مدارا و حسن معاشرت ايدى شهرده مشهور اولدى
جمله خلق رغبت ايدرلر ايدى انطاكيه ملكى دعوت ايدوب كيمسن ديدى
ديدى شمعون بنى اسرائيلدنم بنى اسرائيل منقرض اولوب بن بقيه لرى
اولدم ديو كلدكه سنكله انس ايدوب ساكن اولدم ديدى ملك بعض شيدن
سؤال ايدوب شمعونك حسن الرأى والتدبير بولدى اندن برزمان اكلندى

بر کون دیدیکم ایشتدکمی ایکی کمسه حبس ایتمشسن انلرک قولنی اصغا ایتدیکمی

ملک اصغا ایتمدم بنم ایله انلرک بیننده غضب حائل اولدی دیدی شمعون

بیوردیکم کتور رسولکره لم نه حجت ایله دعوای رسالت ایدرلر وار وب

کتوردیلر شمعون دیدیکم سزی بونده کم کوندردی دیدیلر الذی خلق کل شئ

ولیس له شریک شمعون دیدیکم سزی بونده تکریکزک وصفی نیجه در دیدیلر

دیدیلر یفعل ما یشاء ویحکم ما یرید شمعون دیدیکم علامتکز ندر دیدیلر ملکک

تمنی ایتدیکی شی در براو غلان کتوردیلر مطموس العینین اکر بونک کوزنی

آچوسکز بنده شفاعت ایدهیم ملک سزی ازاد ایلیون دیدی پس اول ایکی

رسول بر پاره بالچق الدیلر ایکی کوز یاپوب ایکی کوزی یرینه وضع ایتدیلر

حق تعالی اول اوغلانه ایکی کوز ویردی ملک تعجب ایلدی اندن صکره شمعون

اکر سزک الهکز احیاء موتایه قادر اولورسه الهکزه ایمان کتوره لم

دیدی کافرلر بونده بر میت وار دیدی کوندر اولمشدر کتوره لم الغلام

کلورسه دیدیلر کتوروب بر تخته اوزرینه وضع ایتدیلر رسوللر دعا ایتدی

شمعون دخی اخفا ایله دعا قلدی اول میت دیرلدی سوال ایتدیلرکه

نه کوردک دیدی یدی کوندر اولمشیدم یدی درهه کوردم هر بونده کز کوندر

عذاب

عذاب ایتدیلر یدی دره ده ایدم جانمی کوده کتوردیلر دیدیلرکم بو قارو

بق بقدم کوردمکه کوکلر قپوسی آچلمش بریکت کوردم صاحب جمال الینی

عشدن اشاغی اوزاتمش بو اوچ کمسه دعا ایدر ملک بو اوچ کمسه کیملدر

دیدی بری شمعون و ایکیسی دخی بونلردر ملک تعجب ایلدی شمعون دیدیکم

ای ملک بیورغل بتلری کتور رسونلر انلر دخی بونلرک ایتدیکلرینی ایتسونلر

اولالرو سنک ایچون و بتلر ایچون شرف اوله ملک دیدیکم بنم شمدیکه دک

بیلدم بو قدر بزم آلهه حرا ایشتمز و کورمز نفع و ضره قادر دکللر در

اندن صکره شمعون کوردیکه ملکه تاثیر ایتدی کندی دخی رسالتینی دخی

خبر ویروب نصیحت ایلدی ملک و قوم ایمانه کلدیلر قومدن ایمانه

کلمینلر اوزرینه جبرائیل صیحه ایلدی وکعب و وهب و ابن اسحق دن

روایت اولندیکه بلکه ملک کافر اولدی قومی ایله رسوللرک قتلی اوزره

اتفاق ایلدی • فقالوا انا الیکم مرسلون قالوا ما انتم الا بشر مثلنا •

بو قصر قلب قبیلندندر بو جمله مشکیف عبارتک فزای کلزار بیانی

رسللر بشر اولدقلرینی بلمزلر و منکرلر دکللر ایدی کافرلر منکر منزلسنه

تنزیل ایتدیلر زیرا بو سوزی دینن کافرلر رسالت ایله بشریت بیننده

فقالوا ای بعد تعززتم انا الیکم مرسلون

فوصدوه واضحوا به کما

قالوا ما انتم الا بشر مثلنا یعنی یا انتم مرسلین

بل انتم

تنافی اعتقاد ایدرلر رسوللری ملک جنسندن تنزیل ایدیلر بو حکمی قلب و عکس
ایتدیلر و دیدیلر ما انتم الا بشر مثلنا یعنی سز بشریت اوزره مقصورسز
سزک ایچون ادعا ایتدیککز وصف رسالت یوقدر پس ایمدی سزک ایکون
بزم اوزریمزه فضل یوقدر • وما انزل الرحمن من شیء ان انتم الا تکذبون
وتکری سزه آندن وحی دعوای رسالتده سز یلغان سویلرسز • قالوا
ربنا یعلم انا الیکم لمرسلون وما علینا الا البلاغ المبین • رسوللر
دیدیلر تکری بیلور که بز سزه رسول کلدک بزم اوزریمزه رسالتمزک صحتنه شاهد
آیات آشکاره تبلیغ ایتمکدر سزه دخی واجبدر که بزی تصدیق ایده سز
قالوا انا تطیرنا بکم تفسیر شیخ سمرقندی ده مضمون عبارت غرا •
ومفهوم بلاغت علیا • شول وجهله کشیده سلک تفصیل اولور که عادت
جهالتندر که هر میل واشتها ایدوب طبیعتلری قبول ایتدیکی شیئی
تیمن وهر تنفر واکراه ایتدکلری شیئی تشئم ایدرلر ایدی قچن نعم ورفاه
اصابت ایتسه بیزکه هذا دیرلر ایدی قچن نقم وبلا اصابت ایتسه بشوم هذا
دیرلر ایدی نته کیم حق تعالی قبطیلردن حکایه ایدر وان تصبهم سیئة یطیروا بموسی
ومن معه ومشرکین مکه دن حکایه ایدر وان تصبهم سیئة یقولون هذه

وما انزل الرحمن من شیء ان انتم الا تکذبون فلما سمع الرسول هذا
من اهل انطاکیة قالوا ربنا یعلم انا الیکم لمرسلون وما علینا
الا البلاغ المبین ای الواجب علینا تبلیغ الرسالة [illegible]
الیکم بان ندعوکم من الباطل الی الحق [illegible]
علیکم ان تصدقوا الکلام منا [illegible]
وربنا انا فلما سمع اهل انطاکیة قالوا
انا تطیرنا بکم وذلک ان المطر حبس عنهم
وکثرت بینهم امراض [illegible]
ما اصابنا هذا [illegible]
انا ما [illegible] قالوا للرسل [illegible]
[illegible]

من

من عند الله پس کافرلر رسوللرک ادعا ایلدکلری وصول رسالتی انکار
واستکراه ایتدیلر وتنفرلری تنفر ایتدی دیدیلر که بز سزی تشئم ایتدک
وعند البعض نتیجه زمان قحط باران ایله جمیز ارامللری پژمرده اولمغین
دیدیلر که بو بزه سزک شومکز سببیله اصابت ایلدی • لئن لم تنتهوا
لنرجمنکم ولیمسنکم منا عذاب الیم • اگر فارغ اولمازسکز دعوای رسالت
ومقاله کزدن سزی زجر ایدرز یاخود سزی رجم ایدرز یاخود سزی
قتل ایدرز دخی بزدن سزه قتی عذاب اصابت ایدر • قالوا طائرکم
معکم • رسوللر دیدیلر شوملغی سزکله در سزک کفرکز شوملغی در یاخود
سزک شومکز اسبابی سزکله در که سزک کفر ومعصیتکزدر • ائن ذکرتم •
جواب شرط محذوفدر تطیرتم بنا وتوعدتم بالرجم والتعذیب کبی
ابو عمرو وهشام همزهٔ استفهام وحرف شرط بیننده الف ایله آئن
قراءة ایتدیلر باقی قرا همزهٔ استفهام وحرف شرط ایله ائن قراءة
ایتدیلر اتطیرون ان ذکرتم معناسنه وهمزهٔ استفهام وان ناصبه
ایله قراءة اولندی تطیرتم لان ذکرتم معناسنه وان استفهامسز ده
قراءة اولندی اخبار معناسنه یعنی تطیرتم لان ذکرتم یاخود ان ذکرتم

تطیرتم و تخفیف ایله این ذکرتم ده قراءة اولندی طائرکم معکم حیث جوک
ذکرکم معناسنه کوکشیده سلک اختصارده مضمون دربار و مفهوم
کوهر نثار منفهم اولور • بل انتم قوم مسرفون • بلکه سز بر قومسزکه
غلو و عصیانده حدکزی تجاوزده اسراف ایدرسز شومکی سزه اوجهتدن
کلدی یوخسه رسول طرفندن و انلرک تذکیرندن کلمدی • وجاء
من اقصی المدینة رجل یسعی قال یا قوم اتبعوا المرسلین اتبعوا من لا یسئلکم
اجرا وهم مهتدون • کلدی شهر کنارندن سرعتله بر رجل که اسمی حبیب بن
اسرائیل النجار ایدی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه ایمان کتورنلردن ایدی
حال بوکه بزم پیغمبریمز ایله کندی بیننده التی یوز سنه وار ایدی سدی قتنده
قصار ایدی و وهب قتنده جوراب ایشلر ایدی منزلی اقصای شهرده ایدی
مؤمن و موحد ایدی کسبنی جمع ایدوب نصفنی عیالنه نفقه • و نصف
آخرینی فقرایه صدقه ایدردی قتاده قتنده بر مغارده الله عبادت
ایدردی وقتا که رسوللرک خبری ایرشدی سرعتله کلدیکه دینینی اظهار
و رسوللره متابعت ایده دیدی ای قوم متابعت ایدک رسوللره که سزدن
پند و نصیحت • و تبلیغ رسالت • اوزرینه اجرت • دیلمزلر زیرا که

کنه

کندیلر هدایت بولمشلر سزی دخی طریق مستقیمه دعوت ایدرلر وقتا که
حبیب النجار بونی دیدی کافرلر دیدیلرکه سنده می بزم دینمزه مخالف و بو
رسوللرک دیننه متابع سن و انلرک دیننه مؤمن سن حبیب النجار دیدیکه
وما لی لا اعبد الذی فطرنی والیه ترجعون • نه اولدی بکا که عبادت
ایتمیم اول خالقه که بنی خلق ایلدی دخی سزک رجوعکز اکادر اندن
عبادت اصنامی انکار و اصنامک عبادته عدم استحقاقلرینی تقریر
و رؤسا قدرتلرینی نفی ایچون دیدی • ءاتخذ من دونه آلهة ان
یردن الرحمن بضر لا تغن عنی شفاعتهم شیئا ولا ینقذون •
اللهک عبادتنی اوزرینه آلهه عبادتنی اختیار ایدیمکه اول آلهه‌نک
عجزندن اعجز یوقدر افعال عباددن برشی اوزرینه قادر اولمازلر
دفع ضررده و جلب نفعده شیئا منصوب قلندی موضع مصدرده
واقع اولدیغیچون ای شیئا من الاغنا یاخود مفعول به اولمغله اوزره
منصوب قلندی یعنی انلرک شفاعتی بنی اغنا ایتمز یاخود انلرک لا تغنی
بکا نفع ویرمز و دخی ضرردن آیه وفر تعمیم بعد التخصیص اصنامک
مبالغه و قدرتلرینه انتفا ایکو نذرا لدن اول قوم حبیب النجاره

بونلر سنی کندولره دوندرسکز دینکزه رجوع ایلسنی قتل ایدرز دیدیلر حبیب النجار
ویردی انی اذا لفی ضلال مبین یعنی بنی خلق ایدن اللهدن غیر الهه
اتخاذ اتسم بن بو تقدیرجه ضلالده اولورم که ظاهر در عقل و تمیز صاحبی ایچون
انده شبهه یوقدر زیرا بو وجه نه نفع و ضرره قادر اولمیان صور و تماثیلی هر شیئه
اوزرینه قادر اولان اوزرینه اختیار ایتمک ضلال بیندر انی امنت بربکم
فاسمعون بن ایمان کتوردم اول اللهه که سزی خلق ایلدی بنم نصیحتمی و ایمانمی
استماع ایدک و قیل الخطاب للرسل خطاب رسوللر ایچوندر یعنی ای رسوللر بنم ایمانمی
استماع ایدک تا که ایمانم ایله شهادت ایدک زیرا اوقتا که قومنه نصیحت
ایتدی ایسه قومی رجم ایتمکه قصد ایتدیلر قتل اولنمازدن مقدم رسوللر
جانبنه توجه ایلدی قیل ادخل الجنة وقتا که حبیب النجار قتل اولندی
حبیب النجاره بشارت و اکرام واذن ایچون دینلدی ادخل الجنة یا خود
حبیب النجاری قتل قصد ایتدکلرنده حبیب النجار ایچون دنلدی و حق تعالی حبیب النجاری
جنته ادخال ایلدی قال یا لیت قومی یعلمون بما غفرلی ربی وجعلنی من المکرمین
حبیب النجار دیدی که نوله ایدی قومم بلیدیلر بنی ربم یارلغادیغنی و دخی بنی مکرم اولنلردن
قلدیغنی تا انلر دخی ایمان کتوره لر ایدی رحمته بولوب جنته کیره لر ایدی

حبیب

11

حبیب النجار قومنک تعلمنی تمنی ایلدی انک ایچون که حق تعالی حبیب النجاری
مغفرت ایلدی و مکرمین سلکنه انتظام ایله اکرام ایلدی قومی کفردن توبه
و اهل ایمان زمره سنه دخوله رغبت ایده لر دخی حبیب النجاره ایتدکلرندن
خطاء عظیم و باطل اوزرینه اولدقلرینی و کندی حق اوزرینه اولوب
بونلره عداوتی فوز و فلاح کسب ایدوب سعادت تعقب ایتدیکنی
بیله لر تا که باغ بلاغتک میوه خوشگوارندن زیاده غبطه و تضاعف
لذت و سرور روا ردر و مکرمین دخی قرائت اولنمدی ما موصوله یا خود مصدریه
اولور یا خود یعلمون ایچون صله اولور یا استفهامیه اولور یا غفرلی ایچون
صله اولور شاهد نازنین معنی ربم بنی نه شی ایله مغفرت ایلدیکی مراد
ایماننده اذیتلری اوزرینه مصابره اعزازدن ایچوندر وما انزلنا
علی قومه من بعده من جند من السماء انزال ایتمدک حبیب النجار قومنه
کندیدن صکره لشکر سمادن انلری هلاک ایچون نته که یوم بدرده و یوم خندقده
ده انزال ایلدک بلکه انلرک اوزرنده بر ملک صیحه سی کفایت ایلدی بو گلشن
بلاغتده شکفته اولان گل تردن رنک بوی مفهوم کافرلری استحقار
و رسوللری تعظیم در وما کنا منزلین وانزال ایدر اولمدق حبیب النجار

قومنه سمادن لشکر زیرا بر نهرشی ایچون سببه قادردر حبیب قومنه دخی
صیحه یه سبب قلدق حق تعالی ملک وما انزلنا وماکنا منزلین قول شریفی
جنود عظیم امورندن اولدیغی اوزرینه تنبیه در عند البعض ما موصوله در
جند اوزرینه معطوفدر یعنی حبیب النجار قومندن اول انزال اولنمز
شی حجاره وریح وطوفانلر اندن حق تعالی حبیب النجار قومنی بو شی ایله
هم هلاک ایلدوکینی بیان ایدوب بیوردی ان کانت الا صیحة واحدة فاذا
خامدون • فیجوز الخمد والموت یعنی انلر بالکلیه کتمش نار کبی ساکن اولدیلر
بو تشبیهده دخی نار ساطعه کبی اولوب میت رمادی مثابه سنده اولدیغنه
اشارت واردر نته کم لبید دیدی وما المرء الا کالشهاب وضوءه یحور
رمادا بعد اذ هو ساطع • یا حسرة علی العباد • یعنی یا ندامة علی العباد
فی الاخرة حسرت تلافیسی ممکن اولمیان فائت اوزرینه ندامتدر بونده اوچ
قول واردر بری بودرکه بو حبیبک کلامندن اوله ایکنجی قومک کلامندن
اوله عذابی معاینه ایتدکلری وقتده ایمان کتوره لر و دیه لر یا حسرة علی
وعلی هذا الرجل یعنی نولیدی ایمان نفع ایتدیکی وقت بونلر کتورمش اولیدی
حال بوکه ایمانلری کندولره نفع ویرمز اوچنجی الله تعالینک کلامندن اوله

یعنی

یعنی قوم ایچون حسرت یعنی بعضیسی اوزرینه تحسر ایدرلر •
ما یاتیهم من رسول الا کانوا به یستهزؤن • حال ماضیه مستمره دخی
حکایه در یعنی انلره بر رسول کلمدی الا انلر اول رسوله استهزا ایدرلر
بو بنفشه زار قدسی بلاغتده حدیقه رسالته قومنک استهزاسی انلرده
تشنگی زلال حیات فراوان در • الم یروا کم اهلکنا قبلهم من القرون
انهم الیهم لا یرجعون • اهل مکه بلمدیلرمی بزم کثرت اهلاکمزی
کندیلردن مقدم قرنی اول قرونک انلره غیر راجعین اولدقلرینی
بلمدیلرمی قرن هر عصرک قومی در قرن تسمیه اولنمه وجه وجودده
مقارن اولدقلری ایچوندر • وان کل لما جمیع لدینا محضرون •
ابن عامر و عاصم وحمزه وابو جعفر تشدید ایله لما قراءة ایتدیلر الا
معناسنه بو قراءتده ان نافیه اولور باقیلر تخفیف ایله لما قراءة ایتدیلر ان
تاکید ایچون مزیده اولور ان ثقیله دن مخففه در لام فارقه در
کل ده کی تنوین مضاف الیه دن عوض در بو کلزار بهشت باد بلاغتدن
عطرافزون مشام اولان نسیم دلکشای معنی تحقیق کلیسی محضرون
مجموعون محضرونلر یوم قیامتده جزا وحساب ایچون عند البعض محضرون

معدودن وكل وجميع معناسى بردكلدر زيرا معناى كل احاطه وشمولدر
ومعناى جميع اجتماعدر يعنى مجتمعه انلر جمع ايدر ولدينا جميع يا خود
محضرون ايچون ظرفدر حق تعالى اصحاب قريه قصه سنى بيان ايلدى تا كه هركه
كلنلر عبرت آلوب حق تعالينك وحدانيتنه اقرار ايده لر انده حكمت حق تعالى
بو آيت بهجت غايات انزال • وبعث وحشر ونشر اوزرينه استدلال
ايدى بيوردى • وآية لهم الارض الميتة احييناها • ابو جعفر نافع
تشديد ايله قراءة ايلدى بودخى لغتدر لكن تخفيف ايله اشيع واحسن
لسانلر اوزرينه سلاستنه بناء احييناها الارض ميتة ايچون خبردر جمله
خبريدر يا خود ارض ميتة نك علامت اولمسى بيانى ايچون استينافدر
بو ميناى لطيف عبارتدن نمايان اولان معناى حيات افزا
انلر ايچون دلالت واضحه در ارض يابسه كه بز اول ارض يابسه يى
ايله احيا ايلدك • واخرجنا منها حبا • بو نعمت جليله عبارتدن بو داشته
بهره بهاى معنى ودخى اخراج ايلدك ارض يابسه دن جنس حبه يى
ارز وحنطه وشعير وبونلر مثللو نفس محبت ايدوب ميل ايلديكى شيدن
فمنه يأكلون • ظرف تقديم اولندى حبه اعظم ما يؤكل وانكله معاش

اولنوب باعث صلاح انسان اولدوغنه دلالت ايچون حتى دانه ازاولسه
صلاح ازاولور وضرر چوق اولور هيچ اولماسه نجات اولماز طبرانى
وصاحب الفردوس روايت ايتديلر رسول اكرم صلى الله عليه وسلم بيورر
اكرموا الخبز فان الله تعالى اكرمه فمن اكرم الخبز اكرمه الله تعالى • وجعلنا فيها
جنات من نخيل واعناب • تفسير شيخ على سمرقندى ده بو نهال باغ بلاغتدن
كشيده رشته تحقيق لذت رسان اولان ميوه خوشگوار معنى بز
ارضده بساتين خلق ايلدك انواع نخيللردن وعنبلردن حق تعالى
بونلرى صيغه جمع ايله وحبى صيغه مفرد ايله ايراد ايلدى زيرا جنس اوزرينه
دلالت ايدن اختلافه مشعردر نوع اوزرينه دلالت ايدن ذكر ايلدى ونخيل
ذكر ايلدى منور ذكر ايلمدى شجرينك مزيد نفع واثار صنعه اختصاصى ايچون
وفجرنا فيها من العيون • تخفيف ايله ده قراءة اولندى فجر وتفجير لفظا
ومعنا فتح وتفتيح گبيدر بو چشمه بلاغتدن جويان ايدن زلال معنى دخى
تفجير ايتدك اول بساتين ده عيونندن بعضيسنى بو مجراى زلال حياتبخش
مفهومدن رشته حصول اولان بيان نعمت • واظهار قدرت • در ليأكلوا
من ثمره • اكل اتسونلر ايچون ذكر اولنان جناتك ثمرندن ضمير الله راجعدر

جائز النقات والله اضافت طریقی اوزره زیرا ثمر بولنماز الا الله کک خلق
وایجادی ایله بولنور بو تقدیرجه صفابخش معنی الله تعالینک خلق ایلدیکی
ثمردن اکل اتسونلر دیمک اولور • وما عملته ایدیهم افلا یشکرون • ثمر
اوزرینه معطوف در ما موصوله در یعنی دخی اکل اتسونلر ایچون بونلری
عمل ایتدکلری شی دن که غرس و سقی و ابار و غیری مثللو و اد بونلردن اتخاذ
اولنان شی در مثلا عصیر و دبس مثللو ما نافیه اولمق دخی جائزدر بو تقدیرجه
معنای لطیف او نعم مذکوره یی بونلر عمل ایتمدی بلکه حق خلق ایتدی که اکل
اتسونلر ایچون بزم نعمتلریمزه شکر ایتمزلر می بو آیات بهجت غایاتک مضمون •
بلاغت مشحون • وحکمت مقرونی • الله تعالینک وحدانیتنه ودخی قیامتک
وجودینه دلالت واضحه در زیرا ارض یابسه ابر بهار فیض الهیه ده نزول باران
رحمت ایله حیات بولوب چمنکاه وجه ارض اول ریزش باران ایله
وزرش طراوت قلدقده شکوه کوز فصلنده قوریوب میت مثابه سنده
اولدوغی دلیل درکه کمنه اکه مانع و معارض دکلدر یفعل ما یشاء ویحکم ما یرید
شاهد
وهو الواحد القهار ففی کل شیء له آیة تدل علی انه واحد ودخی وجه ارض بو قدر
زمهریر ایله اوراق اولمشیکن فصل بهار جاننه تریاق ایرشوب احیا

اولدوغی

اولدوغی دلیل درکه قیامتده موتایی احیا قلمسنه کم کنجینه بلاغتک جواهر
ناطقه لرندندر بیورمشلر اذا رایتم الربیع فاذکروا النشور ما اشبه الربیع
بالنشور • سبحان الذی خلق الازواج کلها مما تنبت الارض ومن
انفسهم ومما لا یعلمون • بن تسبیح ایتمکلکله تسبیح ایدرم وتنزیه
ایتمکلکله تنزیه ایدرم اول الله که انواعی واصنافی ایجاد ایلدی وعدمدن
وجوده چقاردی ارض انواع ایلدیکی ثمار وحبوب ونباتاتدن
پس هر صنف الوانده وطعومده واشکالده وصغر وکبرده اختلافی
ازواج در خلیل قرائتی اوزره بانک تشدیدی ایله مما تنبت ده وقراءة
اولندی وخلق ایلدی کندی نفسلرندن ذکور واناث والوان مختلفه
ومما لا یعلمون • دخی ازواج خلق ایلدی شول شی دن کم حق تعالی انلری
انک اوزرینه مطلع ایتمدی وانلر ایچون اول شیئک معرفتنه طریق قلمدی
پس بعید اولمازکه حق تعالی خلق ایلیه حیوان وجماددن که بشر ایچون
اکه علمه طریق [illegible] قلنمیه نیته کم حق تعالی بیورر ویخلق ما لا تعلمون •
یا خود معنی صحیح ازواج خلق ایلدی کنهنه واصل اولمدی فکر انسان دن
نیته کم بلبل باغ رسالتک کفتار لطافتندندر ارتبع لا یدرک غایتها

شرور النفس وخداع ابليس وثواب اهل الجنة وعقاب اهل النار •
وآية لهم الليل نسلخ منه النهار فاذا هم مظلمون • محسوس محسوس ايچون
استعاره قبيلندندر وجه عقلی ايله تفسير شيخ علی سمرقندی ده کلک گهر تغيير
صحيفهٔ زنگين تقريره • بو گونه مشک افشان بلاغت اولور که سلخ کشط
جلد در شاةدن ازاله سيدر اندن صکره مکان ليلدن کشف
ضوء و موضع القاء ظلمتدن ازاله سی ايچون استعاره قلندی پس ايمدی
مشبّه ايله مسمّی مستعار منه معنای سلخ درکه شاةدن کشط جلد در مشبّها
ومشبّه به ايله مسمّی مستعار له مکان ليلدن کشف ضوء در بو ايکيسی ده
حسيلر در بو ايکيسی ايچون جامع بر امرک بر امر اوزرينه ترتبی در يعنی
امرک حصولی در امرنک عقيبنده بو معنی عقلی در تو برده نشين گنجينهٔ
زواهرک رخسارهٔ شاهد توضيحی ظلمت اصل در نور ظلمت اوزرينه طاریدر
نور ظلمتی ضوء ايله ستر ايدر چون شمس غايب اولسه نهار ليلدن سلخ اولور
يعنی کشف اولور شول اوزرينه طاری وانکيچون ساتر اولان شيدن
کشف اولندوغی کبی پس ايمدی نهارک ضوئی ذهابندن صکره ظلمتنک ظهوری
مسلوخک اهابی سلخندن صکره مسلوخک ظهوری کبی اولدی حاصل گوهر معنی

انلر

انلر ايچون دلالت واضحه در ليل بز ليلدن ازاله ايدرز نهاری ظلمت انلری
تغشيه ايدر زيرا امکان ليلدن ضوءک ذهابی عقيبنده حاصل اولان ظلامدر
يعنی ظلامه داخل اولمقدر • والشمس تجری لمستقر لها • شمس يورر
حدّ معلوم ايچون شمسک دوری آخر سنه ده اول حدّ معلومه منتهی اولور
مستقر مسافه تشبيه اولندی سيره سنی قطع ايتديکی وقتده شمس
ايچون اوچيوز التمش مشرق ومغرب واردر هر يوم بر مطلعدن
طلوع و بر مغربدن غروب ايدر اندن صکره سنهٔ آتيه دکين عودت
ايتمز ياخود شمس يورر وقتی ايچون که انده مستقر اولور وجريی منقطع
اولور اول که يوم قيامت در ابن عباسدن روايت اولندی ابن مسعود
قرائتی اوزره لا مستقر لها يعنی شمس جريدن زائل اولماز وابداً مستقر
وساکن اولماز لا مستقر لها ده قرائة اولندی لا ليس معناسنه اولمق اوزره
ياخود شمس ايچون استقرار نيچه مخصوص اوله نته کم مطلع رسالتدن
لمعان روايت صحيح اولديکه يورر مستقرها تحت العرش تو آفتاب نور
افشانک مطلع تفصيلی تفاسير مفصّلاتده پرتو انداز ساحهٔ
شعور اولور • ذلک تقدير العزيز العليم يعنی جری مذکور ذلک التقدير

وحساب دقیق اوزرینه که استخراجندن و آنده حکمی احصادن فطن تکسل
واستنباطنده افهام تحیر ایدر عزیز علیم اللهک تقدیریدر مصالح عباده
ایچون • والقمر قدرناه منازل حتی عاد کالعرجون القدیم • بو آیت
صفابخشک جواهر مطلعنده اوچ قول واردر بری نفس قمری منازل
قلدق که زیاده ونقصان اولور شمس بونک خلافنده در ایکنجی سیرینه منازل
تقدیر ایلدک بو تقدیرجه ظرف اولور اوچنجی قمر ایچون بز منازل تقدیر
ایلدک بو تقدیرجه جار حذف اولور قمر ایچون یکرمی سکز منزل واردر
هر گیجه برینه نزول ایدر بو منازل مواقع نجومدر که اکثر عرب انوا مستمطره
نسبت ایدرلر عرجون عرب عرجون دیو خرما صالقمنک بقیه سنه دیرلر که
قطع اینه کلدنده بالکلیه قطع ایتمیوب بر مقدار بقیه قورلر ایلی تأنّی (?)
ایدوب اصلنی قورتمسون ایچون اول بقیه یه عرجون دیرلر روزگار ایله
اول عرجون انگلوب تقوس ایدر حتی هلالی دقت وصفونده اکا تشبیه
ایدی قدیم عتیق معناسنه در عند البعض اوزرینه بر حول یا دخی زیاده
دور ایده • لا الشمس ینبغی لها ان تدرک القمر • شمس دکلدر
انکی ایچون صحیح اوله ومستهل اوله قمره یتشه یس قمر ایله بر وقتده جمع اوله

وقمر

وقمرک فلکنده تداخل ایلیه وقمرک نورینی طمس ایده حتی که هر بری ایچون لیل
ونهاری قسم ایلدی وانلره زماندن قسم اثبات ایلدی وقمر ایچون حد
معلوم ضرب ایلدی وایکیسنک اوینی تعاقب اوزره تدبیر ایلدی
ولا اللیل سابق النهار • ولیل ده یوقدر که نهاری سبقت ایده
پس لیل لیله متصل اوله بینهماده نهار فاصل اولمیه زیرا زمانلری
مختلفدر نهارک زمانی شمسک طلوعی ولیلک زمانی غروبی وقتیدر
قچن احدهما آخره یتشسه وجمع اولسه قیامت قوپار بو ایکیسنده
اولکا نفی ده دلالت واردر شونک اوزرینه که بونلر مدت بوانددر (?)
مدتی تجاوز وطور واحونی (?) تخلف بونلردن محال اولدی بونلر ایچون
مستهل اولمامز الا اسه تعالینک مراد ایتدیکی شئ اولور بونلرک حقیقة (?) قیامتک
تذلیل وتسخیر • وتحت تصرف تقدیر • ده در • وکل فی فلک یسبحون
شمس وقمر ونجوم فلکده انبساط ایله سیر ایدرلر کلده که تنوین
مضاف الیه دن عوض دریعنی وکلهم ضمیر شموس واقمار ایچوندر مطالعه
نظرا پس اختلاف احوال دانده اولان تشبیک تعددینی ایجاب ایدر
ضمیر کواکب ایچوندر پس شمس وقمرک ذکری کواکبی متضمندر • وآیة لهم

انا حملنا ذریتهم فی الفلك المشحون • دخی انلر ایچون بزم قدرتمزه اوزرینه
دلالت ایدر دلالت واضحه در بز انلرك ذریتنی فلك مشحونده حفظ
ایتدك یعنی اولادلرینی كه تجارته كوندررلر یاخود صبیانلرینی كه
انلره استصحاب ایدرلر زیرا ذریت لغتده اولاد اوزرینه دخی نسا
اوزرینه واقع اولدی زیرا نسا زارع ذریتدر ودخی تخصیص زیرا
انلرك سفینه لرده استقراری اشق وسفینه لرده تماسكلری اعجبدر
مشحون مملو معناسنه فلك ایله جنس مراددر عند البعض مراد سفینه نوح
علیه السلامدر اتمه لكن انلرك ذریاتنی سفینه ده حمل بابالرینی حمل
حال بوكه بابالرینك اصلابنده ایدی انلر وذریاتلری حق تعالی
ذریتلرینی ذكر ایلدی كمنه لرینی ذكر ایتمه دی زیرا اوزرلرینه امتنانده
ابلغ ودخی حق تعالینك قدرتنه تعجبه اوفقدر • وخلقنا لهم
من مثله ما یركبون • ودخی انلر ایچون خلق ایلدك ذلك الفلكك مثلی
شول شیئی كه انلر بنرلر سفن وزواردن یاخود ابلدن زیرا ابل
برك سفینه سیدر • وان نشأ نغرقهم فلا صریخ لهم ولا هم ینقذون
الا رحمة منا ومتاعا • اكر دیلسك انلری غرق ایدرز انلر ایچون

مغیث

17

مغیث یوقدر كمسنه فریاد رس اولوب انلری غرقدن خلاص ایده دخی انلر
موتدن نجات بولمازلر الا بزدن رحمت ودخی حیات ایله تمتیع اوله
الی حین • بر زمانه دكین كه اول زمان اجاللری ایچون تقدیر اولنه
غرقدن نجاتدن صكره اول زمان انلر ایچون لابددر • واذا قیل لهم
اتقوا ما بین ایدیكم وما خلفكم • یعنی انلر ایچون دنیلسه ایدی یعنی
اهل مكه ایچون پیغمبر علیه السلام دنیسه ایدی قورقك شول وقایعدن كم قانی
اولدی دخی اكوننده حاضر اولمش عذابدن یا نوازل سمادن وثوابت
ارضدن یا عذاب دنیادن وعذاب اخرتدن مجاهددن روایت اولندی
تقدم وتأخر ایدن ذنوبكزدن قتاده دن روایت اولندی ما بین
ایدیكم یعنی شول وقایع خالیه دن كه اكر رسوللرینی مكذب امم مبتلا
اولدی وما خلفكم یعنی اخرت عذابدن • لعلكم ترحمون • سز
اللهك رحمتنی رجا ایدر اولمق ایچون اذا نك جوابی محذوفدر
وما تأتیهم من آیة من آیات ربهم الا كانوا عنها معرضین •
بر آیت كلمدی انلره الله تعالینك آیتلرندن انشقاق قمر وكسوف
شمس ومحمد صلی الله علیه وسلم الا انلر اول آیتدن اعراض ایدر اولدیلر

تعالی حق تعالی بیوردیکه انلر ایچون عذابدن قورقمک و سیلدکی وقتده انلر اعراض
ایدیلر زیرا انلرک دأبی هر آیت و موعظه قتنده اعراضدر و اذا
قیل لهم انفقوا مما رزقکم الله • یعنی مشرکین مکه ایچون دینلسه که
انفاق ایدک الله تعالینک سزه اعطا ایلدوکی شیدن یعنی فقرایه
تصدق ایدک یاخود مشرکین ایچون اصحاب نبینک فقراسی دیسه
ایدی بزه اعطا ایدک مالکزدن زعم ایتدیککز شیدن قال الذین کفروا
للذین آمنوا انطعم من لو یشاء الله اطعمه • دیدی شول کمسنه لر که کافر
اولدیلر یعنی صانعه کفرده توغل ایتدیلر شول کمسنه لر ایچون که ایمان کتوردیلر
یعنی فقرا مؤمنین ایچون بز اطعام می ایده لم همزه انکار ایچوندر یعنی بز
اطعام ایتمزز شول کمسنه یی که سزک زعمکزجه الله آنی دیلسه ایدی اطعام
ایدردی • ان انتم الا فی ضلال مبین سز دکل سز الا خطا
ظاهرده سز شول حیثیت ایله که الله نک مشیتنه مخالف و لا شی ایله
بزه امر ایدرسز یاخود کافرلره جواب اوله یعنی ای کافرلر سز دکل سز
الا آشکاره ضلالتده سز ازغون سویلرسز تصدق ایتمیه لم دیو بس محبت
ایدرسز یاخود مؤمنلرک قوللری انلر ایچون حکایه در یاخود جمله مؤمنین دن جواب

در

در و یقولون متی هذا الوعد ان کنتم صادقین • چون مؤمنلر کافرلره
دیدیلر که ایمان کتورمزسز صدقه ویرمزسز پس قیامتده نه جواب ویررسز
کافرلر زیاده جهلترندن دیدیلر بو موعود بعثدن و قیامتدن و جوادن
نه وقت اولوردر اکر وعده کزده صادق ایسه کز حق تعالی مؤمنلر طرفندن
جواب ویروب بیوررکه • ما ینظرون الا صیحة واحدة تأخذهم وهم
یخصمون • کافرلر منتظر اولمازلر الا صیحه واحده یه که نفخه اولیدر
ناکاه اول صیحه انلری اخذ ایدر انلر تجارتلرنده و معاملاتلرنده خصومت
ایدرلر قلبلرینه بر ادخطور ایتمز بر آیتده دخی بیوررکه فاخذتهم الصاعقة
بغتة وهم لا یشعرون یاخود معنی اول صیحه انلری اخذ ایدر انلرک کندی
نفسلرنده بعث اولمازلر دیو حجتده خصومت ایدرلر رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
بیوررکه تأتی الساعة والرجل یسقی ماشیته والرجل یقوم سلعته ایل
یرفع میزانه و یخفضه • فلا یستطیعون توصیة ولا الی اهلهم یرجعون
امرلرنده بر شیده وصیت ایتمکه قادر اولمازلر دخی اهللرینه و منزللرینه
رجوعه قادر اولمازلر بلکه هلاک اولورلر انلری صیحه بغتة و تجوز
حیثیتی ایله بر شی ایچون انلره بر ساعت مهل ویرمز نفخ صورک عددنده

اختلاف ایتدیلر ایکی دفعه‌می نفخ اولنور یوخسه اوچ دفعه‌می عند البعض

ایکی دفعه نفخ اولنور ابو هریره رضی الله عنه روایت ایدر رسول اکرم صلی الله علیه

وسلم بویوردی ما بین النفختین اربعون عند البعض اوچ دفعه نفخ اولنور نفخه‌

فزع نفخه‌ صعق نفخه‌ بعث نظم کریمده اوچی دخی ذکر اولندی و نفخ فی الصور

ففزع من فی السموات و نفخ فی الصور فصعق من فی السموات ومن فی الارض

ثم نفخ فیه اخری فاذا هم قیام ینظرون اما اصح اولان نفخه‌ فزع و نفخه‌ صعق

ایکیسی بردر اول وقتکه اسرافیل صوری نفخ ایده اول هیبتدن یرلر و کوکلر

اریوب داغلر پنبه کبی آتیله هوایه پران اوله سموات پاره‌لنوب نجوم دوکیله

شمس و قمر دوتیله دریالر قینیوب بری دریا بر اوله انده مضمحل اولوب

بر قطره قالمیه صبیلر پیر و پیرلر هلاک اولوب آنده جمیع مخلوق هلاک اوله

کل من علیها فان و یبقی وجه ربک ذو الجلال والاکرام آنده حق تعالی

سموات و ارضی قبضهٔ قدرتنه الوب بیورکه این الملوک الجبارین پادشاهلرم

این الجبارین المتکبرین انلرکه زعمی یرلر عجزیه طباعلرایدی لمن الملک

الیوم بیه کندی جواب ویروب بیورکه لله الواحد القهار آنده بو فانی

و مکار و بیوفا و غدار دنیا قرق سنه مقداری خراب قالوب نه وحوش و طیور

ونه

ونه انس و ملک نه سموات و ارض و نه بحار نه سرای و قصور بوستان

نه جمع ایله اصحاب دوستان نه گلستانده گللر تبسم و نه نهالده بلبللر

ترنم ایلیه الا اول باقی بی زوال الله قالیم هو الاول هو الآخر

هو الظاهر هو الباطن و هو بکل شیء علیم آندن حق سبحانه و تعالی قرق سنه

مقداری یغمور یغدوره اول طپراق اولمش اجساد اول بهارده نباتات

کبی بیته‌لر آندن اسرافیلی احیا ایدوب امر ایده صورک نفخ ایده صوردن

اواز کلکه یا ایتها العظام النخرة والجلود البالیة قوموا حاضر وقیتدر

اندن جمیعسی اوکودر اویانور کبی قالقه‌لر نیته کم بو آیت کریمه‌نک مضمون

حکمت‌هووالی مشعر در و نفخ فی الصور فاذا هم من الاجداث الی ربهم

ینسلون قبرلرنده قالقه‌لر عرصات میدانینه سرعت ایده‌لر الی ربهم ای

امر ربهم قالوا یا ویلنا من بعثنا من مرقدنا دیه‌لر وای بزه بزی کیم

قوپاردی بیتدیغمز یردن زیرا اول قرق سنه ایچنده حق تعالی قبوردن

عذابی رفع ایده قچن نفخهٔ ثانیه دنصکره بعث اولنوب قیامتی معاینه

ایتدکلرنده ویل ایله چاغره‌لر اهل تحقیق قتنده کفار جهنمی و انواع عذابی

معاینه ایتدکلرنده عذاب قبرا کنسبت نوم کبی اوله چون کوره‌لرکه فی الحقیقة

او الاتیان او مغشیا علیه قاضی

ضمیر ینظرون لر معنی یقلبون ابصارهم فی الجوانب کالمبهوتین او ینتظرون ما یفعل بهم قاضی

قوبمش دیه‌لر • هذا ما وعد الرحمن وصدق المرسلون • بو شول نسنه‌دركه
رحمن وعده ایتمشیدی ورسللر صدق ایتمشیدی آنی تذكر ایده‌لر رسوللرك
ایتدكلری نسنه‌لری تصدیق ایده‌لر یاخود بعضیسی بعضیسنی تصدیق ایده یاخود
كلام ملائكه اوله یاخود كلام مؤمنین اوله آخرین وجهی اوزره كافرلرك
من بعثنا سؤالندن جواب در انلره كفرلرینی تذكیر و كفرلری اوزرینه توبیخ
وسرزنش ایچون • ان كانت الا صیحة واحدة فاذا هم جمیع لدینا محضرون
دكلدر اول فعله الا صیحة واحده در آول كه نفخهٔ اخیره در انلرك جمیعیسی اول
صیحه ایله بزم قاتمزه جمع اولالر بو عنا بكاه عبارتدن ضدیك حكردور
مفهوم امر بعث واحضرك تهوینی در • فالیوم لا تظلم نفس شیئا
ولا تجزون الا ما كنتم تعملون • بو كون قیامت كونیدر هیچ بر نفسه ظلم
اولنماز بر كمسنه‌نك حسناتندن ناقص اولماز و بر كمسنه‌نك سیئاتی اوزرینه
زیاده اولماز دخی جزا النمزسز الا انكم دنیاده اشلدیككز بو كوهر تابان
بلاغتدن نمایان اولان شاهد مفهوم نیك و بد هرنه ایسه كند و كردارینه
مجازات • و صالح و طالح مثل عملی ایله مكافات • اولنور حق تعالی بنی آدمه
اختیار جزئی ویردی اولكه خیر عمل اختیار ایتدی خیر جزا بولور اولكه شر عمل

[illegible]

20

اختیار ایتدی شر جزا بولور هر نفس عملی جزاسی ایله جزالنور نتكم بر آیتده
بیورر الیوم تجزی كل نفس بما كسبت لا ظلم الیوم • ان اصحاب الجنة
الیوم فی شغل • بو نهال بهشت بلاغتدن كل افشان بشارت اولان نعیم
دلكشای یعنی تحقیق اهل جنت بو كون شغلده در شغلی تنكیر ایلدی تعظیمنه
واو شغلك ابهامی مراد اولدی شونكیچون كه آنی نعت اكتناه و وصف احاطه
ایتمزلر ابن عباس رضی الله عنه روایتی اوزره فی شغل افتضاض ابكارده در و ضرب اوتاده
در وكیع روایتی اوزره فی شغل یعنی سماعده در ابن كیسان روایتی اوزره
بعضیسی بعضیسنی زیارتنده در و حسن روایتی اوزره جنتده اولان
نعیم ایله مشغول اولالر نارده اولان عذابدن و كلبی روایتی اوزره
فی شغل یعنی اهل نار دن اولان اهللرندن شغلده اولالر انلرك امرینی
مهم ایدنمیه‌لر و انلری فكر ایتمیه‌لر شغللرینه نقص داری اولماسن ایچون
و عند البعض فی شغل یعنی ضیافة الله ده اولالر شغللری بو اوله طاری
فاكهون • متلذذلر در نعمتده فكاهه دندر فكاهه فراحه در فاكهه
بوندندر زیرا فاكهه تلذذ اولنان نسنه‌در ابن عباس رضی الله عنه قولی اوزره
معناسی فاكهون فرحون در مجاهد قولی اوزره معجبوندر سدی قولی اوزره ناعمون در

هم وازواجهم فی ظلال • تفسیر شیخ علی سمرقندی بو اراسلک تحریره ونظم بیوردقلری
اوزره ظلال جمع ظل درشعاب گبی یاخود ظله نک جمعی در خلل وخلال وقبه
وقباب گبی بو کلام معجز نظامک گوهر گنجینهٔ معانیسی وثمر حدیقهٔ فحواسی
اهل جنت وزوجلری ظلال اشجارده اولالرنه کم برابنده بیورر وظل
ممدود رسول اکرم صلعم ارمعه دستم بیورر که جنتده بر شجر واردر بر فارس یوز
سنه تحتنده سعی اتسه ظلنک نهایتنه واصل اولنیاز • علی الارائک متکئون •
تفسیر شیخ علی سمرقندی رحمه اله بو جمله بلاغتده بو گونه گوهر اگین براعت
اولورکه ارائک جمع اریکه در اریکه تحت الحجال سرر در عند البعض تحت الحجال
اولاسه رفرینه اوزره فراش درصورت مفهوم عنایت بیاننده اهل جنت
متکئون ناعمونه رسور رفرینه یاخود فرش فرینه اوزره اهلری انلره مشارک
اولور ذلک الشغل ده وتفکهده وتحت الظلال ارائک اوزرینه
اتکاده • لهم فیها فاکهة ولهم ما یدعون • تفسیر کشافده جلوه داده
پیشگاه اجمال بیوریلان شاهد معنی اهل جنت ایچون حاصل درالوان
فاکهه دخی اهل جنت ایچون حاصل در دعوت ایتدکلری شی یاخود دنیاده
جنابته ودرجاتنده دعا ایتدکلری ما موصوله یاخود موصوفه در ابتدا

اوزره مرفوعه ولهم خبریدر • سلام • یدعوندن بدلدر یاخود صفت
اولیدر یاخود یدعونک ایچون خبردر یاخود بر محذوف ایچون خبردر یاخود
خبری محذوف مبتدادر بو گوهر کلام سلامت انجامدن شعشعهٔ نور صفا ایله
منکشف اولدی فرح معنی وروحی جنت ایچون حاصلدر سلام آیه مسعود
سلاما قولا قدر یعنی
نصب ایله مقدر اولمغی اوزره یاخود حال اولمغی اوزره یعنی انلر ایچون
حاصلدر مرادلری خالصا • قولا من رب الرحیم • الله تعالی بیورر
انلر ایچون بر قول کندی جهتندن اولمجی اولدیغی حالده شمول معنا به که
عن تولکی اهل جنته سلام ویرر ملائکه واسطه سی ایله یاخود واسطه سز
اهل جنتک تعظیمنه مبالغه ایچون دریای رسالت پناهک گوهر
گفتار درج گهربار ناطقه لری بو دُرّ گرانقدر بلاغتی گهر سنج گنجینهٔ
تأیید اولور بینا اهل الجنة فی نعیمهم اذ سطع لهم نور فرفعوا
ناگاه
رؤسهم فاذا الرب تعالی قد اشرف علیهم من فوقهم فقال السلام علیکم
یا اهل الجنة فذلک قوله سلام قولا من رب الرحیم الی الحدیث مقاتل
روایتی اوزره هر قپودن اهل جنت اوزرینه ملائکه گیرورو دیرلر
سلام علیکم یا اهل الجنة من ربکم الرحیم • قولا ما یدعون قولنه مؤکدا

[illegible] سلام علیکم [illegible]

واختصاص اوزرینه منصوب اولمق ده جائز اولور پس ندان عصاتده
سؤال وخوف قتنده اهل جنت جنته ار اولدیغی وقت کافرلر اکوره دینور
وامتازوا الیوم ایها المجرمون • منفرد اولکز ای بدبخت کافرلر مؤمنلردن
وعلیحده اولکز مقاتل قولی اوزره اعتزال ایدک بوکون صالحیندن
قتاده قولی اوزره اعتزال ایدک هر خیردن ضحاک روایتی اوزره اوپلک
دیمکدر اولور زیرا هر کافر ایچون ناردن بر بیت وار در آنده تفرد ایدر
بعضیسی بعضیسندن ممتاز اولور و دینلدیکه بر منادی ندا ایدر که ایها الناس
امتازوا • فان المؤمنین قد فازوا • ایها المنافقون امتازوا •
فان المخلصین قد فازوا • ایها الفاسقون امتازوا • فان الصالحین
قد فازوا • ایها العاصون امتازوا • فان المطیعین قد فازوا •
چون بو ندایی ایشیده لر ستجه قلالر انده نه دوستی دوستدن والدی ولدندن
قرنداشی قرنداشدن ایرالر چون بونی کوره لر فریاد وغریو ایده لر که
واویلاه واحسرتاه یاری بر زمان مهل ویرک بری برمزه ایله وداع ایده لم
نداکلکه دستور دروداع ایدکم ابدی بوبربکزی کورمیه سز بونلر
توجشوب قرقشه اغلشالر نداکلکه وامتازوا الیوم ایها المجرمون

اندنه

22

اندنه اهل جنت جنته واهل نار طاموقیوسنه وارهلر بر زمان دستور ویرک
اغلشالم دیه لر نداکله که دستور اغلشک اولقدر بکا ایده لر که کوز یاشلرندن
ارماغلر روان اوله اندن خطاب کله که • الم اعهد الیکم یا بنی آدم
ان لا تعبدوا الشیطان • عهد وصیتدر الله تعالی انلره عهد ایلدی
انلر ایچون نصب ایلدیکی شی اللهک عبادتنی آره والله دن غیریک عبادتنه
ناهیه حجج عقلیه وسمعیه در وکندیدن غیری یه عبادت شیطاندن قلدی
زیرا شیطان الله دن غیری یه عبادت ایچون قریندر الله تعالی بو کلامی حکمت
انجامی بنی آدمدن مجرمین ایچون توبیخ وتهدید وتکریر ایچون قطع واوزرلرینه
حجت ایچون الزاما بیوردی بو کنجینه آکین حکمتدن آویزه اولان درر کران
قدر معنی یا بنی آدم الله تعالی سزه امر ایلمدمی شیطانه مطیع اولمقلغه شیطانک
سزه امر ایلدکی شیده وسزک ایچون اللهدن غیری یه عبادتنی تزیین ایلدیکی
شیده • انه لکم عدو مبین • شیطانه عبادتدن نهی ایچون تعلیل در
یعنی تحقیق شیطان سزک ایچون ظاهر عدودر عداوتی ظاهردر
وان اعبدونی • ان لا تعبدوا اوزرینه عطف در یعنی الله تعالی دیمی سزه
عبادت ایلیه کیده وبرلکه وعبادتده برکسه یی تشریک ایتمکه امر ایلمدمی

هذا صراط مستقيم • هذا اشاره عهد ایدوکمز شیئه اشارتدر معصیت شیطاندن
وطاعت رحماندن یاخود عبادة اللهه اشارتدر جمله عهدی مقتضی بیانی ایچوندر
استینافدر تنکیر مبالغه وکمال ایچوندر یعنی صراط بلیغ وکاملدر بابنده ادانه
اوملحق واجب اولور بهر شرط ایچون جامعدر • ولقد اضل منکم جبلا کثیرا
تقریردر شیطانک عداوتی ظهوری ایله معاداتنی بیانی ایچون ابلغ وجه اوزره
وادنی عقلی اولانلره ایچون شیطانک اضلالی وضوحی ایچون نافع وعاصم
وابو جعفر جیمک وبانک کسری ولامک تشدیدیله جبلا قراءة ایتدیلر وحمزه
وکسائی وابن کثیر وخلف جیمک وبانک ضمی ولامک تخفیفی ایله جبلا قراءة
ایتدیلر ابن عامر وابو عمرو جیمک ضمی وبانک سکونی ولامک تخفیفی ایله جبلا
قراءة ایتدیلر وروح جیمک وبانک ضمی ولامک تشدیدیله جبلا قراءة ایتدیلر
وخلیل جیمک فتحی وبانک ضمی ولامک تشدیدیله جبلا قراءة ایلدی واعرج وعیسی دخی
جیمک کسری وبانک ولامک سکونی ایله جبلا قراءة ایلدیلر جبالا دخی قراءة
اولندی رجالا وزنی اوزره وجبلا دخی قراءة اولندی ابل وزنی اوزره
وجبلا دخی قراءة اولندی عنب وزنی اوزره وعلی جبلا قراءة ایلدی
عتل وزنی اوزره بو جمله‌سی اون لغتدر خلق معناسنه عند البعض جماعت معناسنه

افلم

افلم تکونوا تعقلون • همزه انکار ایچوندر فا عطف اوزرینه داخل اولدیغی
معطوف علیه الم اعهد در ظاهرا جمله منفیه یی جمله منفیه اوزرینه عطف در
حقیقة جمله مثبته یی جمله مثبته اوزرینه عطف دررزیرا معنی بن سزه عهد
ایلدم وسزده بنم عهدیمی شیطانک عداوتی واضلالی ایله بیله تعقل ایتمزکز
عقلکزک مقتضاسنجه وعلمکز موجبی ایله عمل ایتمدیکز بو کلام بلاغت نظامدن
عطسه زیر دماغ اولان مفهوم انلره توبیخ غب التوبیخ وانکار بعد الانکار
درکه ان انلر ایچون دینلدیکه سز شیطانه عبادت ایتدیکزده عداوتنی
وسزدن خلق کثیری اضلالنی تعقل ایتمدیکزمی مع هذا شیطانک عداوت
واضلالی اظهر من الشمس اولدی اضلال شیطانه اسناد اولندی مجازا حقیقة
دکل پیغمبر علیه السلام قول شریفی دلیلی ایله که بیورر وخلق ابلیس مزینا ولیس الیه
من الضلالة شیء • هذه جهنم التی کنتم توعدون • بو اول جهنمدرکه دنیاده
ازمنه متطاولهده سزه وعده اولنمش ایدیکز • اصلوها الیوم بما کنتم
تکفرون • داخل اولک بوکون کفر ایدیکز وبو جهنمی انکار ایدرکز سببی ایله بو خطاب
جمله‌سی مجرمین ایچوندر نته کم بر آیتده بیورر هذه جهنم التی یکذب بها المجرمون
دیه‌لر شیطانه طبیعدق والله ربنا ما کنا مشرکین حق تعالی اغزلرینه

صلى الله تعالى عليه وسلم

مهر اوره اعضالرینی سویلده نته کم بو آیت کریمه نك مضمونی بهجت مشحونی مراد

الیوم نختم على افواههم • ختم اصلنده طبع در اندن صکره منع ایلمكه استعاره

قلندی یعنی بز انلرك اغزلرینی نطقدن منع ایدرز • وتکلمنا ایدیهم وتشهد

ارجلهم بما كانوا يكسبون • بس انلرك اربع قوالی نطق ایدر سیئاتدن

انلرك كسب ایلدیكی شیئی آنس رضی الله عنهدن كه حركش رسته روایت اولنورکه

بز رسول الله قتنده ایدك تبسم ایتدی وبیوردیكه بیلورمسز نیچون تبسم ایتدم

بز دیدك كم الله ورسوله اعلم در بیوردیكم من مخاطبة العبد ربه يقول يا رب

الم تجرنى من الظلم يقول بلى فيقول انى لا اجيز على نفسى الا شاهدا منى فيقول

كفى بنفسك اليوم عليك شهيدا والكرام الكاتبين شهودا فيختم على فيه فيقال

لاركانه انطقى فتنطق باعماله ثم يخلى بينه وبين الكلام • ولو نشاء

لطمسنا على اعينهم • اگر دیلسیدك انلری دنیاده اعمى ایدردك یاخود معنى

ظاهر گوزلرینی گیدررك شول حیثیتیله كه گوزلرى ایچون جفن وشق ظاهر

اولمازدى بر آیتده بیوررلر ولو شاء الله لذهب بسمعهم وابصارهم يعنى

قلبلرینی اعمى ایتدیكى گبی ظاهر گوزلرینی ده اعمى ایدردك • فاستبقوا الصراط

حذف جار اوزرینه محمولدر یعنی طریقه تبادر ایدرلر ایدى طریق كه سلوكنه معتاد

او

اولشلردر صراط منتصب اولمقده جائز استباق معناى ابتدار تضمینیله

یعنى انلر اول طریقه ابتدار ایدرلر واول طریق جانبنه تسابق ایدرلر

یاخود ظرف اولمق اوزره یاخود صراط مسبوق قلنور مسبوق الیه دكل

فانى يبصرون • نه كیفیت ایله یولی گوررلر یعنى گورمكه قادر اولمازلر

غیریدن فضلا یاخود معنى اگر بز دیلیكز انلری اعمى ایدردك طریق مألوفده

مستبقین مشى مراد ایتسه لر قادر اولمازلر یاخود معنى اگر دیلسیدك

بز انلری اعمى ایدردك آنده مشى معتاد ایتدكلری طریقى تخلف ایتمك مراد

ایتسه لر محتاج اولورلر ایدى بر طریق بلمزلر ایدى یعنى انلر قادر اولمازلر

الا طریق معتاد اوزرینه قادر اولورلر ایدى سائر طریق ومسالكه

ماورالسنه دكل وحسن وسدى قوللرى اوزره معنى اگر دیلسیدك بز انلری

هدایتدن اضلال ایدردك وعمیا ترك ایدردك تردد ایدرلر ایدى بو تقدیرجه

طریقى نه كیفیت ایله گوررلر ایدى ابن عباس ومقاتل وعطا وقتاده

قوللرى اوزره معنى اگر دیلسیدك بز انلرك ضلالت گوزلرینی ضلالتدن

هدایه تحویل ایدردك انلر رشدلرینى گوررلر ایدى • ولو نشاء لمسخناهم

على مكانتهم • اگر دیلسیدك بز انلری تغییر ایدردك قرده وخنازیر

اى قرده وخنازير لمسخناهم في مكانهم قردة ... وخنازير ... قيل قوله اليوم نختم ... لطمسنا اعينهم ... لا ارادة ... الى ... ونحن ... حجارة ... وهم قعود في منازلهم

216

یاخود حجاره و مدره قلعه‌لرنده و خیمه‌لرنده • فما استطاعوا مضیا ولا
یرجعون • یعنی قادر اولمازلر حرکت ایتمکه اقبال و ادبار و ذهاب ایله و رجوعده
قادر اولمازلر یاخود معنی کذبلرندن رجوع ایتمزلر • ومن نعمره ننکسه فی الخلق
افلا یعقلون • شول کمسه که بز عمرینی تطویل ایلدک خلقده قلب ایدرز پس
اعضا و جوارحی ضعیف ایدرز قوتندن صکره و نقص ایدرز کمالندن صکره
حتی ضعف و نقصانده صبی‌یه شبیه اولور رجوع ایدر ضعف جسد و قلت عقل
و نقصان عقلده عاصم و حمزه سینک تشدیدیله قراءة ایتدیلر یعنی بزانی کهولتدن
شیخوخته نقل ایدرز شول مرتبه که ارذل عمردر باقیلر تخفیفیله قراءة ایتدیلر
یعنی بزانی مرتبه نقل ایدرز یعنی حال صغره حال طفولیته عند البعض ایکی قراءة
اوزره معنی بردر که معمر الله تعالی خلقده قلب ایدر پس ارذل عمره رد ایدر
و حالنی صبی حالی کبی قیلار بر آیتده بیورر ومنکم من یرد الی ارذل العمر لکیلا یعلم
من بعد علم شیئا • افلا یعقلون • محذوف اوزرینه عطفدرکه آیا دنیلکه
بونلر غافلمی اولورلر عقل ایتمزلر نافع و ابن ذکوان و ابو جعفر و یعقوب
تا ایله قراءة ایتدیلر خطابات متقدمه‌یه نظرا یعنی عقلکزک تغییرسی اوزرینه
عمل ایتمز میسکز تحقیق شو تغییر و بر حالدن بر حاله نقله قادر اولان ذلک النعم

اوزرینه

اوزرینه قادر اولدی بر هیئتدن بر هیئته حتی طمس و مسخ و بونلردن غیری عذاب
و بعثی انکار ایتمکه اکر بونلری بز بونلره دنیاده ایتمدک ایسه آخرتده ایدرز •
وما علمناه الشعر • بز پیغمبره شعر تعلیم ایتمدک تعلیم قرآن ایله زیرا قرآن
مقفی و موزون دکلدر و معناسی شعرانک تفوه ایتدکلری شی دکلدر
تخیلات مرغبه و منفره‌دن شعر ایسه کلام موزون و مقفی و متخیلدر
بو کلام معجز نظامک مضمون درربار • و مفهوم کوهر شاره پیغمبر شاعردر
دینلرک قولنی رد در بر روایتده قائل عقبه بن معیط در • وما ینبغی له
دخی شعر پیغمبره اکون لایق اولمدی یعنی صحیح اولمدی زیرا شعرا بلیغ کلام ایدر
پیغمبر علیه السلامک انا النبی لا کذب • انا ابن عبد المطلب • و دخی هل انت
الا اصبع دمیت • و فی سبیل الله مالقیت • قول شریفلری من غیر قصد
و تکلف و صنعة بحسب السلیقه اتفاقا صادر اولدن سشید ندر یاخود
ضمیر قرآن ایچوندر یعنی قرآن ایکون صحیح اولمدی شعر اولمق • ان هو الا
ذکر • عظه در و ارشاددر قرآن ایله انس و جن وعظ و ارشاد اولنورلر
نته کیم حق تعالی بر آیتده بیورر ان هو الا ذکر للعالمین • و قرآن مبین •
دخی کتاب سماویدر که رب و معابده قراءة اولنور واعجاز عربک

تکلیفنه ادی ظاهردر یاخود اوزرینه انزال اولنان تکمه‌لر ایچون واضحدر یاخود
قرآنی تدبر ایدنلر ایچون موضحدرکه قرآن من عند الله در من عند البشر دکلدر یا
طرق هدایه طرق ضلالتدن مظهردر دخی هر شیئی که ابواب دیانتده حاجت
اکه محتاجدر • لینذر من کان حیا • نافع و ابن عامر و ابو جعفر و یعقوب تا ایله
لتنذر قراءة ایتدیلر رسول الله خطابا باقیلر غیبت ایله قراءة ایتدیلر ضمیر قرآن
ایچون اولمق اوزره یعنی قرآن موعظه و ارشاددر دخی کتاب سماویدر
علم الله‌ده مؤمن اولانلر کمسنه‌یی انذار ایتمک ایچون زیرا کافر میت
منابه‌سنده‌در انذاردن تدبر ایتمز دخی انذار ایله منتفع اولماز و اکه
انذار تأثیر ایتمز حیا یاخود عاقلا فهادیمکر اوله زیرا غافل میت حکمندهدر
و یحق القول علی الکافرین • کلمهٔ عذاب واجب اولدی بو جمله کا عبارتک
مفهوم عذاب لزومی عبدهٔ اصنام اولان کفوره بدنام کرفتار بیخه اغواز
عقابی وسر بریدهٔ تیغ اشد عذاب • اولمق ثابت اولدی دار اسلامده
اسلامی قبوب آیین سست بنیاد کفر اوزرینه مصر اولدقلری ایچون حقلرنده
کافرلری حی اولانلرکمسنه مقابله‌سنده قلدیغی اشعاردرکه انلرک کفورلری ایچون
و حجتلرینک سقوطی ایچون و عدم تأملری ایچون حقیقتده میتلردر

اولم

26

اولم یروا انا خلقنا لهم مما عملت ایدینا • کورمدیلرمی بز انلر ایچون خلق ایلدک
احداثنی تولی ایدیکمز شیئدن کره بزم غیریمز احداثی اوزرینه قادر اولماز
آنده اولان شیئی ایچون فطرتدن و حکمتدن که انک اوزرینه قادر اولمق
صحیح اولماز الا خالق کل شیء اولان الله صحیح اولور و ایدی ذکری و عملکه
ایدی یه اسنادی اختصاصده مبالغه و احداثنه تفرد افاده ایدر وجه
الانکار انتفاء رؤیتدن استفهام رؤیتک اثباتنی و ایجابنی افاده ایدر
کاتن دینیدیکه تحقیق کوردیلر بز خلق ایلدک انلر ایچون و دلیل عقلی و نقلی
ایله بیلدیلر ایقان و اقرارلرینه بنا تحقیق حق تعالی انلرک خالقیدر و مجموع
و ارض و شمس و قمرک خالقیدر دیو اعتقاد ایلدیلر که تحقیق عالم مجموع
اجزاسیله الله تعالینک مخلوقیدر تمام ایچون الله تعالیدن غیریه خالق یوقدر
ولکن انلر جهلا و ضلالا و آبا جهله‌لری ایچون تقلیدا و خطوات الشیطانه
ایچون اتباعا عبادتده شرک ایتدیلر • انعاما فهم لها مالکون •
بز انلر ایچون انعام خلق ایلدک ابلدن و بقردن و ضأندن و معزدن
انلر اول انعامه مالکلردر بزم انلره تملیکمزله انلر اول انعامه ملاک
تصرفی کبی متصرفلردر اول انعامه انتفاعه مختصلردر یاخود انلر اول

ولهم فيها منافع ومشارب افلا يشكرون ومن اصوافها واشعارها اثاثا واوبارها
وادبنها وانسا الهها احدو يشكرونه ربه بقصدها النعمه عامی

انعام ایجون ضابطلردر وقاهرلردر انلر ایجون اول انعامی تسخیر مذله
وذللناها لهم • دخی انعامی انلر ایجون ذلیل و منقاد قلدق اگر اللهڭ
انعامی انلر ایجون تذلیلی اولمیایدی انلر انعام اوزرینه قادر اولمازلر
دی بو نعم ظاهره دن بر نعمت در و آیتده الله تعالینڭ بو نعمته شکر ایتمکه و دخی
سبحان الذی سخر لنا هذا قول شریفی ایله تسبیح ایتمکه راکبه الزام ایدی
فمنها رکوبهم ومنها یأکلون • پس اول انعامدن بعضیسی انلرڭ مرکوبیدر
فعول بمعنی مفعول در یاخود معنی اول انعامڭ منافعندن بعض در
انلرڭ رکوبی در دخی اول انعامدن بعضیسنڭ اتنی اکل ایدرلر • ولهم
فیها منافع ومشارب • دخی انلر ایجون انعامده منافع واردر
جلدلرندن و صوفلرندن و شعیرلرندن و شتلرندن و بونلردن غیری
منتفع به اولان شیدن دخی مشارب واردر لبنلرندن مشارب مشربڭ
جمعی در موضع معنادر یاخود مصدر معنادر • افلا یشکرون فا حرف
عطف در اوزرینه همزه انکار داخل اولدی معطوف علیه اولمیرواندا
مقدر در فا ایله عطف اولندی زیرا معنی انلر کوردیلر انعام خلق
ایلدکڭ انلر ایجون و انلری اول انعامڭ رکوبنه واکلنه و منافعنه دلالت

انعامده

27

انعامده اولان شیء تخصیص ایلدک بو نعمتلرڭ ذکره ده می بزم نعمتلریمزه
شکر ایتمزلر یعنی انلرڭ اوزرینه واجب اولدی اللهڭ تلك النعم ایله انعام
ایتدیکی انعامه شکر ایتمک یا انکر اللهه عبادت ایتمک ایله و اللهه عبادتده
برکمسه یی تشریک ایتمک ایله پس ایمدی شرك ایتدکلرنده تلك النعمه
کافر اولدیلر اول نعمدن برشی اوزرینه اول نعمتڭ ربنه شکر
ایتمدیلر و اتخذوا من دون الله آلهة • اللهدن غیری آلهه اتخاذ
اتخاذ ایتدیلر یعنی اول قدرت باهره • و نعم ظاهره یی کوردکلرندن صکره
و انعامی الله تعالینڭ خلق ایتمه سی سببیله عبادته منفرد ایدوکنی بلدکلرندن صکره
عبادتنده الله تعالی یه شرك ایتدیلر • لعلهم ینصرون • انلر رجا ایدرلرکه
اتخاذ ایتدکلری آلهه لری انلره یاردم ایده امر ایسه تقدیر و توهم
ایتدکلری شیئڭ عکسی و مأمول و امیدلرینه مخالف و وام دلخواهلرینه
غیر مصادف در زیرا اول حجر و شجردن ساخته اولمش آلهه اتخاذ
ایتدکلری جماده نه قدر آهنگ اعتذارده مضراب نیاز ایله نغمه
سنج تضرع اولسه لر سودمند اولمازلر • لا یستطیعون نصرهم
وهم لهم جند محضرون • اول اتخاذ ایتدکلری آلهه لری انلره

تبعه

یاردمه حاضر اولمازلر انلر آلهه لری ایچون عسکردر حاضر اولمشلردر آلهه لرینک
یاردمی ایچون یاخود آلهه‌لری انلر ایچون عسکردر نارده انلر ایله بیله در
فلا یحزنک قولهم انا نعلم ما یسرون وما یعلنون • حبیبم سنی غصه‌لندرمسون
انلرک تکذیب و اذا وجفالری بو گلزار نسیمِ بلاغتده جاری اولان
حضرت حدیقهٔ نبوته زلال حیات فزای تسلّی در یعنی سنی محزون ایلمسون
انلرک شاعر و ساحر قوللری بز بلورز انلرک اسرار و اعلانلرینه کوره کندیلرینی
اقوال و افعاللرندن بز انلره مجازات ایدرز • اولم یر الانسان انا
خلقناه من نطفة • تحقیق انسان بیلدی بز انی اخس شیدن ایجاد
ایلدک که منی جماددنکه آنده حس و حرکت یوقدر قناهٔ بول اولان احلیلدن
مجادله بولد
خروج ایدر بزم قدرتمز باهره‌مز اوزرینه دال در • فاذا هو خصیم
مبین • پس انسان بلیغ الخصومه در ربّنی ایچون و انکارده در
خالقی ایچون ظاهر و بیّن در خصومتنده یاخود حجت ایچون و سموات
و ارضک جبّاری مجادله‌سی ایچون منطقه در وقاحت و جهلنی تقریر
ایچون دخی شول مکابره‌لکی که ورآسنده قطع یوقدر یاخود معنی انسانک
نامهمین اولدقدن صکره نقشنده اولکشی موجب خصام اوزرینه قادر

منطیق

28

منطیق ممیز رجل فصیح در یاخود معنی انسان نطفه‌دن مخلوق قدرانه‌دن صکره
بدء خلقنی نه کیفیت ایله تفکّر ایتمز حتی خصومتی ترک ایلیه تفسیر شیخ علی سمرقندی
بو کنجینهٔ بلاغتده بو رسمه کشیدهٔ سلک روایت اولورکه کفرهٔ قریشدن
ابی ابن خلف و ابوجهل و عاص ابن وائل و ولید ابن مغیره بعث حقنده
تکلّم ایدیلر ابی انلر ایچون دیدیکه کورمزمی محمد اولدکدن صکره الله تعالی انلری
بعث ایدر در لات و عزّی حقیچون بن منکر اولورم و محمده خصومت ایدرم
دیو النه بر چورک کملک الوب اودی یا محمد سن کورمسن که الله تعالی احیا
ایده بونی رمیم اولدقدن صکره دیو نیجه دقیقهٔ اندیشه کمرها تیمن •
ولفیف کارگاه طبع خلاف بین • اولدقده اول دریای نبوتک
بو گوهر شاهوار بلاغت • کلچهرهٔ ناطقه اولدیکه نعم و یبعثک و یدخلک النار
وضرب لنا مثلا • بزم ایچون قصهٔ عجیبه تقصیص ایتدی مثله شبیه اول
قصهٔ احیای موتی اوزرینه اللهک قدرتنی انکاردر • ونسی خلقه •
وخلقنی اونتدی که انی بز خلق ایلدک یاخود ادنیک بدئنی اونتدی آدم علیه السلام
انی ترابدن انشا ایلدیکه انشا اولدر و موتدن انشا ایلدیکه انشاء
ثانیه در بو کافر انشاء اولی اونتدی و انشاء ثانیی انکار ایلدی اکرانشاء

نطفه علاه
تفکّر سوز اوصطا
کنجینه خزینه
سلک خیط
لات و عزّی
بر بتلک اسمیدر

اولی اونتیجه ایدی انشاء ثانیده اوزرینه قیاس ایدردی زیرا ایکیسی ایله واحد
ایچون صفت واحده در تعدد و تکثر ایلدی تعلقات اختلافی ایله الله تعالینک
سائر صفاتی گبی علم و قدرت و کلام گبی مثلا انشائیندن دگر اولان
شی اوزرینه و ثانیی اول اوزرینه قیاسک ترکی اوزره کفار مکه ایچون
دلیل الله تعالینک و ننشئکم فیما لا تعلمون ولقد علمتم النشأة الاولی فلولا تذکرون
قول شریفی در مفسرین بیوردیکه بونده قیاسک صحتی اوزرینه دلیل واردر شول
حیثیت اوزره که حق تعالی انلری تجهیل ایلدی انشاء اخرایی اولی اوزرینه
قیاسک ترکنده • قال من یحیی العظام وهی رمیم • دیدی کم احیا ایدر
عظامی که رمیم در آیه تعالینک عظام رمیم احیاسی ایچون انکاراً واستبعاداً
بو جمله مقول ایدر استینافدر مثلا قولنی تقریر ایدر رمیم کمکدن چوریمش
شی در آیه ده کسر ایله بو مثلی در رمیم فعیل بمعنی فاعل در رم العظم دردلر
قچن چوریسه ایدی باب ضرب دن یاخود بمعنی مفعول در رممته دن •
قل یحییها الذی انشأها اول مرة • جسیم دلی احیا ایدر عظام رمیمی
اول الله که انشا ایلدی اول مرده قیاس صحیح شاهدر قدر که من غیر سابق
مثال اولا انشاسی اوزرینه قادر اولان اعادهسی اوزرینه قادر اولمق

اولی

29

اولادر زیرا عمل و صنع جهتندن اهل در مواد کی حصولی ایچون و اجزانک
تخصیصی و مثالک سبقی ایچون بو نصوص قاطعه ناطقه دندر حشر اجساده
ابتدا اعاده اوزرینه استدلال جهتندن • وهو بکل خلق علیم •
بجمیع العلم در مخلوقدن هر شیئه اجزاء مفتته دن و اصول و فروعندن اکه
برشی خفی اولماز قچن موتایی احیا اتمک مراد اتسه اجزاء اصلیه لرینی
جمع ایدر و ارواحی اعاده ایدر احیا اولنورلر بو معنای حشر اجساد
و ارواح و بعث موتادر یاخود علیم در نه کیفیت ایله اتسه نکنی بیلور
منشأه و معاداتدن و اجناس و انواع و جلائل و دقایقدن اکه برشی
متعاظم اتمز • الذی جعل لکم من الشجر الاخضر نارا • ایله الله که سزکچون
قلدی شجر اخضردن نار آخضر دیدی حملا علی لفظ الشجر خضراده قراة اولندی
حملا علی المعنی بو کلشن بر زنک عبارتده بعض افاضل شو وجهله
تدقیق اولنورکه الله تعالی خلقت انسانک مبدائنی ذکر ایلدی و اعاده
ایچون منکرینک شبهه سنه اشارت ایلدی اول انکار عظام رمیمه مفتتهنک
نه کیفیت ایله حیه اولمسیدر و اعادهنک صحتی اوزرینه حجت ایلدی قل یحییها الذی
انشأها اول مرة قول شریفی ایله اندن صکره شبهه لرینی نفی ایلدی و قتاکه

انلری بکلری عظامک رمیمه اولمسی ایله ایکی وجهدن اولدی ایسه احدهما ابوآ ابدانی
دخی اعضانک بربرینه اختلاطی درکه ابوآ ابدن ابوآ بدن آخردن و ابوآ عضو
سائر اعضاسندن نه کیفیت ایله تمیز اولنور حتی اعاده تصور اولنه وایکنجی
اجزا رمیمه یابسه دربحرامع هذا حیوة رطوبت بدنی مستدعی اولور اوّلکی
جوابنه اشارت ایلدی که حق تعالی هر خلق علیم در حق تعالی یه ابوآ ابدان و اعضانک
تمیزی ممکن در وثانینک جوابنه اشارت ایلدیکه حق تعالی شجر اخضردن نار قلدی
مضادهٔ ظاهره دن بینلرنده اولان شی ایله بس اعدی عظام رمیمه
یابسه ده حیاتک ایجادی اوزرینه قادر اولمق اولی در زیرا بونده مضادة
اقل در شجر اخضردن مراد مرخ و عفار در مرخ و عفار اول شجر درکه اکثر
اوقاتده عرب انکله نار ایقاد ایدرلر ذکر اولنان شجردن قطع اولنوب جمال
رطوبتدن صو تقاطر ایدر بربرینه سحق ایتمکله بقدرة الله نار پیدا اولور
حضرت صاحب الکشاف بو ایت کریمه نک تفسیرنده شجر اخضردن مراد مرخ و عفار
اولدیغنی تحقیق و علی طریق الاستشهاد بو مصرعی ایراد ۰ اتشوردر فی کل شجر نار
واستمجد المرخ والعفار ۰ ابن عباس رضی الله عنه دن اشجاردن هیچ برشجر یوقدرکه
انده آتش اولمیه الا شجره عناب دیو درخت عنابی استثنا بیوردقلرین

روایت

روایت ایتمشلردر فاذا انتم منه توقدون ۰ سز نار اشعال ایدرسز
دخی عفار اوزرینه سحق ایتمکله شک ایتمز سز نار اولوب شجردن چقدوغنه
ذلک الله تعالی موتایی احیا ایتمده و ثواب و عقابدن سؤال و جواب ایچون
انلری قبوردن چقاردوغنه شک ایتمک زیرا ایکیسنک تضادی ایله بله
شجر اخضردن نار اخراجی اوزرینه قادر اولان چورمش و قورمش عضو اولان
نقصانه
شی ده غضاضتنک اعادهسی اوزرینه اقدردر ۰ اولیس الذی خلق
السموات والارض بقادر علی ان یخلق مثلهم ۰ حجت ثانیه در تفسیر شیخ
علی سمرقندی رحمه الله سنک بیانه نظم بیوردقلری اوزره بو آیتده نور بلاغتک
جلوه گر اولان شاهد زیبای بیانی و فاکه انلر خالق فلکلک حقنده مجادله
و بعثی انکار ایتدیلر ایسه اولا شجر اخضردن نار خلقی ایله و ثانیا سموات
وارض خلقی ایله حجت اولندیلر و انلر ایچون دینلدیکه قادر اولمازمی شو
کمسنه که بعث مفتقا قلندی کمال قدرته اوزرینه دال خلایق عجیبه نک
خلقی مضاف قلندی انلر مثللی خلق ایتمکلک اوزره قادر اولمازمی
الله تعالی نک بعث اوزرینه قدرتنه دخی بو نشأة مثللی انشا و بو اختراعات
مثللی اختراع قدرتنه وجه انکار نه در همزه انکار ظاهرا حرف عطف اوزرنه

داخل اولدی ایسه ده لکن حقیقتده کلمهٔ نفی اوزرینه داخلدر امه تو ایله
ایچون قدرتنک اثباتنی قصد اتدی زیرا معنی اول الله که سموات وارضی خلق ایلدی
عظمت شانلری ایله بله انلر مثللرینک خلق ایتمکه قادردر صغر و مهانتده سموات
وارضه قیاس ده یاخود انلر مثللری اصول ذاتده و صفاتده که او معاددر
جمله و هو بکل شیٔ علیم قول شریفی اوزرینه عطفدر بقادر قول شریفی محل
نصب ده در زیرا الیس خبریدر • بلی • جواب در الله تعالی دن ما بعد النفیی
تقریر ایچون بوندن غیری جواب اولمدوغنی مشعردر یعنی قادردر هو علی الکل
و هو الخلاق العلیم • الله تعالی بلیغ الخلق والایجاددر جمیع مخلوقات ایچون
و بلیغ العلم در جمیع معلوماته خالق ده قراءة اولندی قراءة مشهوره بلیغ
انما امره اذا اراد شیئا ان یقول له کن فیکون • الله تعالینک شانی
قچن برشینک وجودینی مراد اتسه معدومات واردات شیهٔ دن شیئی تکوین
وایجاد ایلمک اول شیئی مزبور توقف حادث اولور تفسیر شیخ علی سمرقندی دن الله
سلک تحریرده نظم بوردقلری اوزره بو مقام بلاغتنک نقش نگینی • و فحوای
دلپذیری تنبیهی • الله تعالی قچن برشیئک تکوین وایجادینی مراد اتسه اول شیئی
الله تعالی یه ممتنع اولماز والله تعالینک مراد ایتدیکی کبی اولور شیئ حادث

وایجاد اولمده مأمور مطیع منزله سنه ولدی اوزرینه آمر مطاع عالمک
امری وارد اولدوغی وقتده بو شول مجازدندر که تمثیل تسمیه اولنور
یا تیحون تخییل وامر آنده بنا اولمق جائز اولمدی شونکه اوزرینه که
الله تعالی ذلک الشیئ تکلم ایلدی وا او شیئ ایچون کن دیدی او شیئ اولدی
غرض الله تعالینک مقدوراتنده قدرتی تأثیرینک تصویردر دخی قدرتنک
ذاته تأثیری مقدوراتدن اولوب غیر اولمدوغی تعبیردر الله تعالینک کلامی
عظمت و علو شانی ایچون تصویرات • و اقتداری ایچون تمثیلاتدر
و مقدورات غایت عظیم و جلیل اولورسه ده الله تعالینک اراده سنه نزول
ایدر و الله تعالینک مشیئتی ایچون بالذات منقاد اولور و الله تعالینک
قدرتی قتنده استصغار ایدر ابن عامر و کسائی نصب فیکون قراءة
ایتدیلر یقول اوزرینه عطف اولمق اوزره باقیلر رفع ایله قراءة اتدیلر
مبتدأ محذوف خبری اوزره یعنی فهو یکون تقدیرینه وامره ان یقول له
کن جمله سی منها اوزرینه معطوفه در • فسبحان الذی بیده ملکوت
کل شیئ و الیه ترجعون • تنزیه در مشرکینک تمثیل ایتدکلری شیئ دن
تعجبدر مشرکینک حق تعالی حقنده دیدکلری شی دن معنای ملکوت کلی

عند السعط مالك كل شی در وعند الكلبی خزاین كل شی در وعند المقاتل

خلق كل شی در وعند الزجاج قدرة كل شی در وعند ابرهیم التیمی وطلحه

ملك كل شی وممالكه كل شی در جمله سی بر معنایه در حق تعالیده هر شینك مالكیدر

اكر رد اولنور سز عند ربه دكل یعقوب تانك فتحی ایله قراءة ایلدی تعلمون

معناسنه كلا التقدیرین مقربین الجزع وعد ومنكرین الجزء وعید در

خلاصه كلام رجوعكز الله تعالیه در هنقوال اوزره عمل ایتدیكز ایسه روز

قیامتده الله تعالیه عرض ایدرسز الله اعلم بالصواب والیه المرجع والمآب

الشكر لله الذی یسر لنا الاتمام ووفقنا خیر الاختتام

بتوفیق الملك العلام للعبد المذنب الفقیر

المحتاج الی رحمة ربه الغنی ابراهیم بن

احمد ابن السید علی الحسنی البروكوی

فی اوایل شهر محرم الحرام

سنه ثلث وتسعین والف

من هجرة من له العز

والشرف

والزیاده

فهرست عقود العقول للشيخ البلغا